

Міністерство освіти і науки України
Кіровоградський національний технічний університет

Факультет обліку та фінансів
Кафедра «Бухгалтерський облік»

Методичні вказівки по проведенню практичних занять

з дисципліни
«Облік в невиробничій сфері»

Галузь знань – 0305 «Економіка та підприємництво»
Напрямок підготовки – 7.03050901 «Облік і аудит»
Освітньо-кваліфікаційний рівень – «спеціаліст»

Укладачі – Смірнова І.В., Смірнова Н.В., Костенко В.Г.

Обговорено і схвалено на засіданні
кафедри бухгалтерського обліку
30.08.2016 р. протокол № 2.

Методичні вказівки по проведенню практичних занять з дисципліни «Облік в невиробничій сфері» для студентів напряму підготовки 7.03050901 «Облік та аудит» / автори-укладачі: Смірнова І.В, Смірнова Н.В., Костенко В.Г. – Кіровоград: КНТУ, 2016. - 73 с.

Автори-укладачі:

Смірнова Ірина Володимирівна, к.е.н., доцент

Смірнова Надія Володимирівна, к.е.н., доцент

Костенко Валентина Георгіївна, викладач

Рецензент:

завідувач кафедри «Бухгалтерський облік»

Пальчук Оксана Володимирівна, к.е.н., доцент

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»	вибіркова	
Загальна кількість годин - 60	Напрямок підготовки:	Рік підготовки:	
		1	1
	Спеціальність (професійне спрямування): 7.03050901 Облік і аудит	Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2,29	Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст	14 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		32 год.	56 год.
		Індивідуальні завдання	
		4 год.	4 год.
		Вид контролю: залік	

II. МЕТА, ЗАВДАННЯ І ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Традиційно невиробнича сфера включала сукупність галузей господарства, які здійснюють функції щодо надання послуг нематеріального характеру суспільству і населенню. До неї належать:

- 1) галузі послуг;
- 2) галузі соціального обслуговування;
- 3) галузі органів управління і оборони;
- 4) галузі, які включають кредитування, фінанси і страхування.

Ст. 261 Господарського кодексу України передбачає, що до сфери матеріального виробництва належать галузі, які визначаються видами діяльності, що створюють, відновлюють або знаходять матеріальні блага (продукцію, енергію, природні ресурси), а також продовжують виробництво у сфері обігу (реалізації) шляхом переміщення, зберігання, сортування, пакування продукції чи інших видів діяльності. Усі інші види діяльності у своїй сукупності становлять сферу нематеріального виробництва (невиробничу сферу).

1.1. Мета дисципліни: формування у студентів ґрунтовної системи знань, вмінь та практичних навичок бухгалтерського обліку операцій підприємств, установ та організацій, які здійснюють функції щодо надання послуг нематеріального характеру суспільству і населенню.

1.2. Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів з особливостями діяльності підприємств, установ та організацій, які здійснюють функції щодо надання послуг нематеріального характеру суспільству і населенню, та їх впливом на постановку обліку;

- навчити студентів роботі з нормативною базою щодо регламентації ведення обліку та складання звітності підприємств, установ та організацій, які здійснюють функції щодо надання послуг нематеріального характеру суспільству і населенню;

- формування знань, вмінь та навичок, необхідних для відображення операцій підприємств, установ та організацій, які здійснюють функції щодо надання послуг нематеріального характеру суспільству і населенню, на практиці;

- становлення та покращення професійної підготовки майбутніх фахівців з обліку.

1.3. Перелік знань, умінь, навичок після вивчення дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- законодавчу базу України в сфері регулювання діяльності в невиробничій сфері;

- концептуальні засади та механізм здійснення операцій у невиробничій сфері;

- оволодіти навичками в області документування та відображення основних операцій у невиробничій сфері на рахунках бухгалтерського обліку;

- знати принципи підготовки та подання фінансової звітності у невиробничій сфері.

вміти:

- документально оформляти господарські операції;

- вести синтетичний та аналітичний облік діяльності у невиробничій сфері у відповідних регістрах;

- визначати фінансовий результат діяльності;

- складати фінансову звітність.

1.4. Структурно логічна схема підготовки спеціаліста. Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна «Облік в невиробничій сфері» вивчається після викладання дисциплін: «Економіка підприємства», «Регламентування інформаційного забезпечення підприємницької діяльності», «Правознавство та професійна діяльність», «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік І», «Фінансовий облік II», «Організація діяльності та облік в малому бізнесі», «Організація обліку у фермерських господарствах».

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр	Складові програми навчальної дисципліни	Блоки змістової складової
1 сем.	1. Змістові складові	Блок 1. Особливості функціонування та обліку невиробничої сфери
		Блок 2. Особливості функціонування та обліку неприбуткових організацій
	2. Індивідуальне науково-дослідне завдання	

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Назви змістових складових і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Блок 1. Особливості функціонування та обліку невиробничої сфери										
Тема 1. Сутність невиробничої сфери та класифікація її складових	5	2	-	-	3	8	2	-	-	6
Тема 2. Особливості страхової діяльності, що впливають на постановку обліку	6	1	2	-	3	8	-	-	-	8
Тема 3. Облік страхової	7	2	2	-	3	8	-	1	-	7

діяльності										
Тема 4. Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства, що впливають на постановку обліку	7	1	2	-	4	7	-	-	-	7
Тема 5. Облік у житлово-комунальному господарстві		2	2	-	3	8	-	1	-	7
Разом	32	8	8		16	39	2	2	-	35
Блок 2. Особливості функціонування та обліку неприбуткових організацій										
Тема 6. Поняття та класифікація неприбуткових організацій	8	2	2	-	4	7	-	-	-	7
Тема 7. Облік доходів і витрат у НПО	8	2	2	-	4	7	-	-	-	7
Тема 8. Особливості бухгалтерського обліку в деяких видах НПО	8	2	2	-	4	7	-	-	-	7
Разом	24	6	6	-	12	21	-	-	-	21
Індивідуальне науково-дослідне завдання	4	-	-	-	4	4	-	-	-	4
Усього годин	60	14	14	-	32	60	2	2	-	56

IV. ЗМІСТОВІ СКЛАДОВІ

БЛОК 1. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ОБЛІКУ НЕВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ

Тема 01 – Сутність невиробничої сфери та класифікація її складових

1. Визначення невиробничої сфери
2. Класифікація складових невиробничої сфери

Тема 02 – Особливості страхової діяльності, що впливають на постановку обліку

1. Поняття страхової діяльності
2. Організація страхової діяльності.
3. Сутність страхових платежів
4. Облік розрахунків із страхувальниками

Тема 03 – Облік страхової діяльності

1. Визначення та класифікація страхових резервів
2. Облік страхових резервів
3. Облік витрат страхової діяльності
4. Облік доходів та визначення фінансових результатів страхової діяльності

Тема 04 - Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства, що впливають на постановку обліку

1. Сутність та класифікація підприємств житлово-комунального господарства

2. Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства

3. Особливості обліку у ЖКГ

4. Рахунки для обліку в ЖКП

Тема 05 - Облік у житлово-комунальному господарстві

1. Облік активів та власного капіталу підприємств ЖКГ

2. Облік витрат на підприємствах ЖКГ

3. Відображення в обліку доходів підприємств ЖКГ

4. Облік розрахунків з квартиронаймачами

5. Облік цільового фінансування на підприємствах ЖКГ

БЛОК 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ОБЛІКУ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Тема 06 – Поняття та класифікація неприбуткових організацій

1. Загальна класифікація неприбуткових організацій за українським законодавством

2. Структура ознаки неприбуткових організацій

3. Методологічні основи бухгалтерського обліку НПО

4. Бухгалтерська звітність НПО.

5. Оподаткування неприбуткових організацій

Тема 07 – Облік доходів і витрат у неприбуткових організаціях

1. Загальні правила

2. Види, порядок утворення і витрати джерел коштів у НПО

3. Облік цільового фінансування і цільових надходжень

4. Облік гуманітарної допомоги

5. Добровільні пожертвування

6. Членські внески.

Тема 08 - Особливості бухгалтерського обліку в деяких видах неприбуткових організацій

1. Бухгалтерський облік кредитних спілок

2. Облік у благодійних організаціях

3. Облік у громадських організаціях

4. Бухгалтерський облік в об'єднаннях співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) і ЖБК

V. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

БЛОК 1. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ОБЛІКУ НЕВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ

Тема 01 – Сутність невиробничої сфери та класифікація її складових

Традиційно невиробнича сфера включала сукупність галузей господарства, які здійснюють функції щодо надання послуг нематеріального характеру суспільству і населенню. До неї належать:

1) галузі послуг — житлово-комунальне господарство і побутове обслуговування населення, транспорт і зв'язок по обслуговуванню населення;

2) галузі соціального обслуговування — освіта, охорона здоров'я, культура і мистецтво, наука і наукове обслуговування;

3) галузі органів управління і оборони;

4) галузі, які включають кредитування, фінанси і страхування.

Ст. 261 Господарського кодексу України передбачає, що до сфери матеріального виробництва належать галузі, які визначаються видами діяльності, що створюють, відновлюють або знаходять матеріальні блага (продукцію, енергію, природні ресурси), а також продовжують виробництво у сфері обігу (реалізації) шляхом переміщення, зберігання, сортування, пакування продукції чи інших видів діяльності. Усі інші види діяльності у своїй сукупності становлять сферу нематеріального виробництва (невиробничу сферу).

Матеріальне виробництво пов'язується з видами економічної діяльності зі створення, відновлення або знаходження матеріальних благ, а також з діяльністю, пов'язаною з продовженням виробництва у сфері обігу (реалізації) шляхом переміщення, зберігання, сортування, пакування продукції чи інших видів діяльності, які продовжують процес створення продукції в ході її реалізації.

Усі не названі в ч. 1 вказаної статті сукупності виробничих одиниць, які беруть участь у здійсненні інших видів діяльності, становлять галузі невинробничої сфери. До них, зокрема, належать невинробничі види побутового обслуговування населення, житлово-комунальне господарство, охорона здоров'я, фізична культура і соціальне забезпечення, освіта, культура та мистецтво, наука і наукове обслуговування, фінанси, кредит, страхування і пенсійне забезпечення, управління тощо.

Іноді невинробничу сферу ототожнюють з неприбутковими організаціями, до складу яких відносяться:

1. Органи державної влади України, органи місцевого самоврядування
2. Благодійні фонди і благодійні організації
3. Пенсійні фонди, кредитні спілки
4. Спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб
5. Релігійні організації
6. Житлово-будівельні кооперативи, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.
7. Професійні спілки, їх об'єднання та організації профспілок

Однак, аналіз складових дозволяє стверджувати, що невинробнича сфера є більш широким поняттям, яке серед інших включає і неприбуткові організації.

Тема 02 – Особливості страхової діяльності, що впливають на постановку обліку

Згідно із Законом України «Про страхування» страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та

юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) і доходів від розміщення коштів цих фондів.

Страховик - це фінансова установа, створена у формі акціонерного, повного, командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю згідно із законодавством, яка отримала в установленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Страхувальники - це юридичні особи та дієздатні громадяни, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України.

Об'єктами страхування можуть бути майнові інтереси, пов'язані:

- з життям, здоров'ям, працездатністю та додатковою пенсією страхувальника або застрахованої особи (особисте страхування);
- володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування);
- відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності).

Страхування може бути добровільним або обов'язковим. Добровільне страхування - це страхування, яке здійснюється на основі угоди між страхувальником і страховиком. Обов'язкові види страхування запроваджуються законами України (страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів, страхування пасажирів при міжміських та міжнародних автобусних перевезеннях тощо).

Факт страхування оформляється спеціальним договором, який укладається між страховиком і страхувальником.

Договір страхування - це письмова угода, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір страхування, а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені терміни та виконувати інші умови договору. Окремі умови договору встановлюються за згодою сторін: страхова сума, розмір тарифу, терміни сплати страхових платежів, терміни набрання чинності договору страхування та закінчення його дії.

Страховики можуть здійснювати свою діяльність за участю страхових посередників: страхових агентів, страхових або перестрахових брокерів. Функції останніх не обмежуються тільки укладанням договорів страхування. Через них можуть здійснюватися страхові платежі, страхові виплати, інші операції.

Страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) — це плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування. Величина страхового платежу залежить від встановленого страхового тарифу та страхової суми.

Страховий тариф - це ставка страхового платежу з одиниці страхової суми. Він складається з двох частин: нетто-частини і навантаження.

Нетто-частина страхового тарифу призначена для формування страхових резервів, які використовуються страховиком для забезпечення виплат страхових сум і страхового відшкодування. Навантаження забезпечує покриття витрат страховика, пов'язаних зі здійсненням страхування, та створення певного накопичення у вигляді прибутку.

Розрахунок навантаження здійснюється виходячи із запланованих витрат на ведення страхової справи та очікуваних надходжень страхових платежів. Навантаження встановлюється у відсотках до величини нетто-ставки.

В обліку отримані страховиком страхові платежі поділяються на доходи і страхові резерви. Доходи є виручкою від реалізації страхових послуг. Облік розрахунків зі страхувальниками та страховими посередниками ведуть на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками».

Для обліку страхових платежів призначений спеціальний синтетичний рахунок 76 «Страхові платежі». Порядок відображення в обліку страхових платежів залежить від умов їх сплати страхувальником, визначених договором страхування, та порядку набрання чинності останнім. Аналітичний облік нарахованих страхових платежів на рахунку 76 ведуть за видами страхування.

Тема 03 – Облік страхової діяльності

Формування страхових резервів - це розподіл грошових потоків (надходжень) страховика з метою відокремлення від доходу частини коштів з метою надання їй цільового призначення. В основу розрахунку страхових резервів покладено оцінку майбутніх зобов'язань страховика, тому їх величина змінюється адекватно збільшенню або зменшенню відповідальності останнього зі зміною очікуваного терміну дії договору страхування.

Чинне страхове законодавство України поділяє страхові резерви на: технічні, резерви із страхування життя (математичні резерви) та вільні резерви.

Формування страхових резервів здійснюється за такими принципами:

- страхові резерви розраховуються на кожну звітну дату;
- величина страхових резервів залежить від суми отриманих страхових платежів;
- резерви формуються за договорами страхування і договорами, прийнятими у перестрахування;
- за договорами, переданими у перестрахування, формується частка перестраховиків у страхових резервах.

Для обліку руху коштів страхових резервів використовують синтетичний рахунок 49 «Страхові резерви».

Діяльність страховика передбачає здійснення витрат, пов'язаних з виконанням страхових зобов'язань та веденням справи. До витрат страховика включають:

- виплати страхових сум і страхових відшкодувань відповідно до умов страхування;

- відрахування у централізовані страхові резервні фонди;
- відрахування у технічні резерви, інші, ніж резерв незароблених премій, у випадках і на умовах, передбачених законодавством;
- витрати на проведення страхування;
- інші витрати, що відносять до собівартості страхових послуг.

Інформація щодо виплачених страхових сум і страхових відшкодувань за договорами страхування і перестрахування узагальнюється на субрахунку 904 «Страхові виплати». Аналітичний облік таких витрат ведуть за видами страхування.

У кінці місяця суми страхових виплат з кредиту субрахунка 904 відносяться у дебет рахунка 79 «Фінансові результати».

Доходами страхової організації вважають:

- зароблені страхові платежі;
- комісійні винагороди за перестрахування;
- частки від страхових сум і страхових відшкодувань, сплачені перестраховиками;
- повернені суми з централізованих страхових резервних фондів;
- повернені суми технічних резервів, інших, ніж резерв не- зароблених премій;
- доходи від інвестування коштів страхових резервів і власних коштів страховика;
- доходи від реалізації прав регресної вимоги страховика до страхувальника або іншої особи;
- комісійні винагороди за виконання страховиком агентської діяльності щодо укладання договорів страхування та отримання страхових платежів на користь інших страхових організацій і т. ін.

Основним джерелом грошових надходжень страховика є страхові платежі, які сплачують страхувальники відповідно до договорів страхування (перестрахування). Бухгалтерський облік зароблених страхових платежів ведуть на субрахунку 7031 «Зароблені страхові платежі» синтетичного рахунка 70 «Доходи від реалізації». Отримане внаслідок цих операцій сальдо субрахунка 7031 щомісяця списують на рахунок 79 «Фінансові результати».

Узагальнення інформації про фінансові результати страхової діяльності здійснюють на субрахунку 7911 «Результат страхової діяльності» синтетичного рахунку 79 «Фінансові результати». За кредитом цього субрахунка відображають суми в порядку закриття рахунків обліку доходів (7031 та 719), а за дебетом - рахунків витрат (9031, 92, 93, 904, 949 та ін.). Кінцевий фінансовий результат страхової діяльності визначають з урахуванням податку на прибуток і списують на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». За рахунок останнього можуть створюватися гарантійний фонд та вільні резерви.

Тема 04 - Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства, що впливають на постановку обліку

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) - важлива соціальна галузь, яка забезпечує населення, підприємства і організації необхідними житлово-

комунальними послугами. ЖКГ включає комплекс галузей та видів економічної діяльності, об'єднаних цілями діяльності, власністю та підпорядкованістю. У цілому ЖКГ складається з двох основних галузей - житлового господарства і комунального господарства, які, у свою чергу, поділяються на підгалузі.

Склад основних підгалузей ЖКГ включає: експлуатація житлового фонду; централізоване водопостачання та водовідведення; комунальна теплоенергетика; санітарна очистка; дорожньо-мостове господарство; зовнішнє освітлення; похоронна справа; ліфтове господарство.

Особливості цього виду економічної діяльності включають:

- 1) висока соціальна значущість, що зумовлює контроль з боку держави та державне регулювання;
- 2) високий рівень комплексності, великі площі обслуговування, різноманітність видів робіт;
- 3) одночасність та місцевий характер виробництва і споживання послуг, а отже — відсутність запасів готової продукції;
- 4) специфічна структура основних засобів та витрат;
- 5) неможливість відмови від житлово-комунальних послуг;
- 6) специфічність взаємовідносин та розрахунків із споживачами послуг;
- 7) монополізм галузі та невизначеність питань власності.

Організація і методика бухгалтерського обліку в ЖКГ значною мірою обумовлена особливостями цієї галузі економіки:

1. Надання населенню субсидій і пільг потребує ведення розрахунків з бюджетом з урахуванням його особливостей і затримок з виплатами.
2. Отримані дотації на покриття збитків не обкладаються ПДВ, що потребує коригування сум податкового кредиту пропорційно до сум отриманих дотацій.
3. Пільги з ПДВ передбачають до використання субрахунків 643 і 644 в момент нарахування, якщо ця подія сталася раніше оплати.
4. На житлові будинки та об'єкти зовнішнього благоустрою амортизація в бухгалтерському нараховується з одночасним визнанням доходу на суму нарахованої амортизації.
5. Досить специфічною ділянкою обліку є облік цільового фінансування капітальних вкладень, субвенцій тощо.
6. Є суттєві особливості надання в оренду державного і комунального майна, прийняття на баланс і передачі з балансу житлового фонду.
7. Згідно із п. 14.1.49 ПКУ комунальні підприємства сплачують до бюджету щоквартально дивіденди, у строки, встановлені для сплати податку на прибуток. Цей платіж здійснюється у зв'язку з розподілом частини прибутку державних підприємств і по ньому здійснюються авансові платежі до бюджету згідно із підпунктом 153.3.2 ПКУ.
8. Комунальні підприємства складають фінансовий план на рік, в частині I якого відображаються очікувані доходи за їх видами, витрати за

статтями, фінансові результати і розподіл чистого прибутку, а в частині II - джерела формування та надходження коштів і напрями їх використання.

Тема 05 - Облік у житлово-комунальному господарстві

У складі активів підприємств ЖКГ досить висока питома вага припадає на необоротні активи: у підгалузі теплоенергетики - до 50%, водопостачання та водовідведення - понад 60%, у житлових організаціях - до 90%. При цьому основну частку необоротних активів становлять основні засоби.

Специфічними особливостями обліку основних засобів у ЖКГ є невизначеність питання власності на деякі об'єкти таких засобів, державне цільове фінансування на ремонти і придбання основних засобів, особливий порядок відображення в обліку нарахування амортизації житлових будинків та об'єктів зовнішнього благоустрою, особливі умови надання в оренду комунального майна, індексації вартості житлових будинків тощо.

Особливостями обліку капіталу на підприємствах ЖКГ є:

1) статутний капітал може змінюватися без перереєстрації статуту - при нарахуванні зносу житлових будинків та об'єктів зовнішнього благоустрою, які обліковуються у складі статутного капіталу;

2) у складі власного капіталу обліковуються об'єкти, які не належать підприємствам ЖКГ на правах власності (приватизовані квартири і т. ін.).

Решта питань відображення в обліку активів та капіталу підприємств ЖКГ мало чим відрізняються від обліку в інших підприємствах виробничої сфери, і тому тут не розглядаються.

Витрати підприємств ЖКГ обліковують окремо за видами діяльності. Операційні витрати групують за елементами і статтями, але склад кожного елемента та співвідношення статей витрат відрізняються.

Особливістю обліку доходів у ЖКГ є різноманітність їх складу, джерел надходження, порядку визнання у бухгалтерському та податковому обліку, порядку оподаткування. Склад доходів комунальних підприємств:

1) надходження від населення в оплату комунальних послуг;
2) надходження від підприємств, установ, організацій за надані послуги;

3) субсидії малозабезпеченим категоріям громадян;

4) відшкодування пільг окремим категоріям громадян;

5) бюджетні дотації на покриття збитків, інколи — субвенції.

Розрахунки з квартиронаймачами за житло та комунальні послуги — досить трудомістка ділянка бухгалтерського обліку на підприємствах ЖКГ. Зумовлено це, головним чином, досить значною кількістю платників-одержувачів таких послуг, наданням значній частині населення пільг та субсидій з оплати житлово-комунальних послуг.

Підприємства ЖКГ одержують значні суми різних видів цільового фінансування, в основному з бюджету: субсидії на часткову оплату житлово-комунальних послуг малозабезпеченим громадянам, компенсації пільг окремим категоріям населення, дотації на покриття збитків підприємств, субвенції тощо.

БЛОК 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ОБЛІКУ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Тема 06 – Поняття та класифікація неприбуткових організацій

Закон про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, як і стандарти бухгалтерського обліку поширюються на всіх без винятку юридичних осіб, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.

Проте, специфіка діяльності неприбуткових організацій і завдання бухгалтерського обліку тут є певним чином відмінні від підприємств прибуткового сектора, де бухгалтерський облік обслуговує інтереси власників (акціонерів) підприємств, а сама діяльність спрямована на одержання максимального прибутку, і головним завданням обліку при цьому є формування фінансових результатів. Для неприбуткових організацій завдання обліку полягають передусім в облікові й контролі за цільовим використанням отриманих коштів.

До неприбуткових організацій належать органи державної влади України, органи місцевого самоврядування та створені ними установи та організації, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів, благодійні фонди і благодійні організації, створені для проведення благодійної діяльності, в тому числі громадські організації, створені з метою здійснення екологічної, оздоровчої, аматорської, спортивної, культурної, освітньої і наукової діяльності, а також творчі спілки і політичні партії, пенсійні фонди, кредитні спілки, науково-дослідні установи та вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, внесені до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави, релігійні організації, інші юридичні особи, діяльність яких не передбачає одержання прибутку.

В Україні функціонують різні види неприбуткових організацій, діяльність кожного з яких регулюється різними Законами і нормативними актами:

- благодійні фонди і благодійні організації;
- пенсійні фонди;
- кредитні спілки;
- спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб, житлово-будівельні кооперативи;
- громадські організації (у тому числі громадські кооперативи, садівничі товариства), творчі спілки, політичні партії;
- релігійні організації.

Предметом бухгалтерського обліку є господарська діяльність НПО, що складається з окремих господарських операцій; які змінюють господарські засоби і їх джерела.

Сутність предмета бухгалтерського обліку розкривається через об'єкти. Об'єктами є господарські засоби, джерела господарських засобів і господарські процеси.

Тема 07 – Облік доходів і витрат у неприбуткових організаціях

Надходження коштів та іншого майна до неприбуткової організації залежно від джерел утворення можна розподілити на:

- доходи від цільового фінансування;
- доходи від нецільового фінансування;
- пасивні доходи;
- інші доходи.

Будь-які отримані доходи будуть цільовими, якщо статутом організації передбачено їх витрачання тільки на конкретні потреби – заходи, програми, напрями, види витрат. Тому всі отримані неприбутковою організацією доходи можна умовно розподілити залежно від запланованого напрямку використання на цільові і нецільові.

Цільове фінансування – це грошові кошти, отримані неприбутковими організаціями на фінансування конкретних програм.

У бухгалтерському обліку його відображають на рахунку 48 «Цільове фінансування та цільові надходження». Як правило, на практиці цільове фінансування покриває придбання запасів, основних засобів, необхідних для виконання проекту, а також операційні витрати.

Нецільове фінансування – це грошові кошти, які неприбуткові організації отримують без цільового призначення, тобто без конкретно встановлених умов їх витрачання.

Їх відображають як безповоротно отримані грошові кошти чи матеріальні цінності у загальному порядку.

Пасивні доходи – це грошові кошти, отримані неприбутковими організаціями у вигляді відсотків, дивідендів, страхових виплат, відшкодування, роялті.

Неприбуткові організації можуть отримувати доходи і з інших джерел. Зокрема, від продажу товарів, послуг, які відображають ідеї, для захисту яких такі організації були створені, від здавання в оренду тимчасово вільних приміщень, від продажу залишків запасів чи основних засобів.

У даному випадку дохід визначають за загальними правилами, тобто коли виникають критерії його визнання.

Основними джерелами коштів у неприбуткових організаціях є добровільні пожертви і благодійна допомога, безповоротна фінансова допомога, міжнародна технічна допомога (гранти), безоплатно отримані товарно-матеріальні цінності, пасивні доходи та ін.

Джерела коштів поділяються на власні та позикові.

До власних джерел належать безоплатно отримані активи (кошти, товарно-матеріальні цінності), нецільові добровільні пожертви, благодійні та членські внески.

Позикові джерела - це зобов'язання, що класифікуються залежно від термінів і умов погашення. Для НПО це - цільові добровільні пожертви (фанти), гуманітарна допомога (якщо НПО є одержувачем гуманітарної допомоги) та ін.

Бухгалтерський облік джерел фінансування неприбуткових організацій ведеться на рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». Усі витрати, пов'язані зі зменшенням джерела цільового фінансування, повинні відбиватися на витратних рахунках, а саме - на рахунку 92 «Адміністративні витрати».

Кошти цільового фінансування і цільових надходжень неприбуткової організації відповідно до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку визнаються доходами і відображаються по дебету рахунку 48 і по кредиту рахунку 745 «Дохід від безоплатно отриманих активів».

Тема 08 - Особливості бухгалтерського обліку в деяких видах неприбуткових організацій

Кредитна спілка - це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

Кредитна спілка є фінансовою установою, виключним видом діяльності якої є надання фінансових послуг.

Економічна сутність кредитних спілок полягає у здійсненні взаємного кредитування фінансових потреб їх учасників на умовах зворотності і платності.

Майнові права членів спілки на пайові внески і доходи на них та фактично підприємницький характер її діяльності свідчать про те, що за своїм правовим статусом кредитна спілка має більше загальних ознак кредитного кооперативу, ніж громадської організації. Незважаючи на статус громадської організації, кредитна спілка фактично здійснює свою діяльність на принципах споживчого кооперативу.

Кредитна спілка надає послуги тільки своїм членам. Тому коло членів спілки і клієнтів (позичальників) збігається.

ОСББ та ЖБК у бухгалтерському обліку можуть застосовувати рахунки класу 8, оскільки специфіка діяльності таких організацій передбачає наявність добре налагодженого калькулювання.

Така методика обліку дуже зручна для ОСББ та ЖБК як некомерційних організацій, що не мають виробництва і реалізації. Витрати на рахунках класу 8 групуються по елементах витрат:

- матеріали – рахунок 80;
- заробітна плата - рахунок 81;
- на соціальні заходи - рахунок 82;
- амортизація основних засобів (крім житлового будинку) -рахунок 83;
- інші витрати - рахунок 84.

До інших витрат в ОСББ відносяться: платежі комунальним підприємствам за тепло-, газо-, водопостачання, освітлення й опалення місць загального користування, вивезення сміття тощо;

- податки;
- плата банку за обслуговування;

- послуг обчислювального центру тощо.

Використання рахунків класу 8 видається доцільнішим:

- по-перше, в ОСББ та ЖБК немає виробництва,
- по-друге, при використанні рахунків класу 8 видно не тільки загальну суму витрат, але і їх структуру.

До доходів ОСББ і ЖБК належать:

- цільові внески членів об'єднання (кооперативу) на утримання житлового будинку і прилеглої території у розмірах, встановлених на загальних зборах, виходячи з кошторису витрат ОСББ чи ЖБК;

- субсидії і відшкодування пільг окремим категоріям громадян, що надходять з бюджету;

- бюджетні дотації (у випадку їх одержання);

- орендна плата при здачі в оренду приміщень ОСББ чи ЖБК; інші види комерційних послуг з боку зазначених організацій у нашій країні, як правило, не надаються;

- надходження від комунальних підприємств за обслуговування внутрішньобудинкових мереж.

VI. ТЕМИ ТА РОЗПОДІЛ ЧАСУ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Особливості страхової діяльності, що впливають на постановку обліку	2	-
2.	Облік страхової діяльності	2	1
3.	Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства, що впливають на постановку обліку	2	-
4.	Облік у житлово-комунальному господарстві	2	1
5.	Поняття та класифікація неприбуткових організацій	2	-
6.	Облік доходів і витрат у неприбуткових організаціях	2	-
7.	Особливості бухгалтерського обліку в деяких видах неприбуткових організацій	2	-
	Разом	14	2

VII. ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1

Тема 01 – Сутність невиробничої сфери та класифікація її складових

Тема 02 – Особливості страхової діяльності, що впливають на постановку обліку

Теоретична частина

Питання для обговорення

1. Визначення невиробничої сфери

2. Класифікація складових невиробничої сфери

1. Поняття страхової діяльності
2. Організація страхової діяльності.
3. Сутність страхових платежів
4. Облік розрахунків із страхувальниками

Практична частина

Пояснювальна частина

Задача 1. Необхідно згрупувати види діяльності, що формують складові невиробничої сфери

Складові невиробничої сфери:

- 1) галузі, які включають кредитування, фінанси і страхування;
- 2) галузі соціального обслуговування;
- 3) галузі послуг;
- 4) галузі органів управління і оборони галузі органів управління і

оборони

Види діяльності: освіта, охорона здоров'я, культура і мистецтво, наука і наукове обслуговування, військові частини, поліція, житлово-комунальне господарство і побутове обслуговування населення, транспорт і зв'язок по обслуговуванню населення, кредитування, фінанси, страхування

Рішення:

- 1) галузі послуг — житлово-комунальне господарство і побутове обслуговування населення, транспорт і зв'язок по обслуговуванню населення;
- 2) галузі соціального обслуговування — освіта, охорона здоров'я, культура і мистецтво, наука і наукове обслуговування;
- 3) галузі органів управління і оборони;
- 4) галузі, які включають кредитування, фінанси і страхування.

Задача 2. Необхідно вибрати галузі, які не відносяться до невиробничої сфери.

Перелік сфер діяльності:

- 1) невиробничі види побутового обслуговування населення;
- 2) житлово-комунальне господарство;
- 3) поліграфічна діяльність;
- 4) охорона здоров'я;
- 5) видобування корисних копалин;
- 6) фізична культура;
- 7) соціальне забезпечення;
- 8) громадське харчування;
- 9) освіта;
- 10) культура;
- 11) мистецтво;
- 12) наука і наукове обслуговування;
- 13) фінанси, кредит;
- 14) страхування і пенсійне забезпечення;
- 15) управління.

Відповідь: 3, 5, 8.

Задача 3.

Розглянемо три варіанти (див. табл.1) відображення у бухгалтерському обліку надходження страхових платежів:

- 1) коли договір страхування набуває чинності з моменту надходження першого внеску;
- 2) коли договір страхування набуває чинності з указаної у ньому дати;
- 3) отримання страхових платежів до набрання чинності договору страхування.

Таблиця 1

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1.1	Отримано страховий платіж	30,311	36	3500
1.2	Нараховано суму страхових платежів	36	76	3500
1.3	Відображено дохід від реалізації страхових послуг	76	703	3500
2.1	Нараховано суму страхових платежів	36	76	3500
2.2	Отримано страховий платіж	30,311	36	3500
2.3	Відображено дохід від реалізації страхових послуг	76	703	3500
3.1	До набрання чинності договором страхування відображено отриманий аванс	30,311	681	3500
3.2	Після набрання чинності договором страхування раніше отримана сума авансу переводиться в оплату страхувальників за договором страхування	681	36	3500
3.3	Відображено належну страховику суму страхових платежів	36	76	3500
3.4	Відображено дохід від реалізації страхових послуг	76	703	3500

Задачі для самостійного рішення**Задача 4**

Необхідно скласти кореспонденцію рахунків з обліку повернення страхувальнику страхових платежів у разі дострокового припинення дії договору страхування, якщо:

- 1) договір страхування розірвано до визнання страховиком доходу;
- 2) договір страхування розірвано після визнання страховиком доходу.

Таблиця 2

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1.1	Нарахована сума страхового платежу, що має бути повернута страхувальнику			500

1.2	Відображено повернення страхувальнику відповідної суми страхового платежу			500
2.1	Нарахована сума страхового платежу, що має бути повернута страхувальнику			500
2.2	Повернення страхувальнику страхових платежів			500
2.3	Відображено суми повернутих страхувальнику страхових платежів, що підлягають вирахуванню з доходу			500
2.4	Відображено списання дебетових оборотів по субрахунку 704 на рахунок 79 "Фінансові результати".			500

ТЕСТИ:

1. Страховий ризик - це:

- а) конкретне явище або сукупність явищ, при настанні яких проводяться виплати із наперед створеного страхового фонду в грошовій формі, що пов'язані з ймовірністю настання несприятливих подій;
- б) одинична подія, яка має суб'єктивний характер і підлягає регулюванню з боку людей;
- в) несприятливі обставини у господарській діяльності суб'єктів господарювання, призводять до перерв у виробництві;
- г) аномальні явища в природі.

2. За галузями страхування поділяють на:

- а) добровільне й обов'язкове;
- б) майнове, особисте та відповідальності;
- в) страхування життя;
- г) страхування фінансових ризиків.

3. Що таке «франшиза» у страхуванні:

- а) визначена договором страхування частина збитків, яка в разі страхового випадку не підлягає відшкодуванню страховиком;
- б) передання страхувальником страховикові права на стягнення заподіяної шкоди з третіх (винних) осіб у межах виплаченої суми;
- в) страхування об'єкта за одним спільним договором кількома страховиками;
- г) передача ризиків страхування одним страховиком іншому страховику за певну плату.

4. В яких формах підприємств можуть створюватись страховики в Україні:

- а) юридичної особи у формі акціонерних, повних, командитних товариств і товариств з додатковою відповідальністю;
- б) юридичної особи у формі товариств з обмеженою відповідальністю і приватних підприємств;
- в) фізичної особи, зареєстрованої як суб'єкт підприємницької діяльності;
- г) іноземної юридичної особи.

5. Які форми підприємств можуть займатись в Україні страховою діяльністю:

- а) приватні підприємства та фізичні особи;
- б) товариства з обмеженою відповідальністю;
- в) підприємства з 100 % іноземним капіталом;
- г) акціонерні, командитні, повні товариства та товариства з додатковою відповідальністю.

6. В яких формах здійснюється державне регулювання страхової діяльності в Україні:

- а) розробки правил страхування державними органами;
- б) ліцензування страхової діяльності та реєстрації страховиків;
- в) розробка податкового законодавства;
- г) роздержавлення і приватизації майна державного страхування.

7. Якими видами діяльності може займатися страхова компанія:

- а) надавати кредити страхувальникам;
- б) проводити ремонтні роботи застрахованих транспортних засобів, що постраждали внаслідок страхового випадку;
- в) укладати договори страхування і визначати розмір збитку страхувальників у зв'язку зі страховою подією;
- г) займатись роздрібною торгівлею.

8. Страхові резерви, які формуються страховиками, - це:

- а) технічні резерви та резерви зі страхування життя;
- б) резерв збитків;
- в) резерви належних до виплати страхових сум;
- г) резерв заявлених, але ще не врегульованих збитків.

9. Страхова премія - це:

- а) винагорода страхувальнику за беззбиткове проходження договору страхування;
- б) оплата послуг страхового брокера;
- в) плата страхувальника страховику за надання страхових послуг;
- г) винагорода перестраховика.

10. Норматив витрат на ведення страхової справи в обов'язкових видах страхування встановлюється:

- а) страховиком;
- б) страхувальником;
- в) урядом України;
- г) Міністерством фінансів України.

11. Чи можуть страхувальники брати участь у розподілі прибутку страховика:

- а) так;
- б) ні;
- в) тільки якщо вони належать до засновників або акціонерів;
- г) тільки якщо вони уклали договори страхування життя.

12. Чи може страхова виплата бути замінена на компенсацію збитку в натуралі формі:

- а) так;
- б) ні;
- в) так, якщо це передбачено умовами договору страхування;
- г) тільки за умови повного знищення майна.

13. Частина тарифу, призначена для покриття витрат на проведення страхування називається:

- а) брутто-тариф;
- б) нетто-тариф;
- в) навантаження;
- г) страховий внесок.

14. Особливістю страхування відповідальності є:

- а) захист інтересів страхувальника;
- б) визначення страхової суми на підставі страхової оцінки;
- в) відшкодування збитків страхувальника;
- г) страхування на користь третьої особи.

Заняття 2

Тема 03 – Облік страхової діяльності

Теоретична частина

Питання для обговорення

1. Визначення та класифікація страхових резервів
2. Облік страхових резервів
3. Облік витрат страхової діяльності
4. Облік доходів та визначення фінансових результатів страхової діяльності

Практична частина

Пояснювальна частина

Для узагальнення інформації про рух коштів страхових резервів призначено рахунок 49 “Страхові резерви”.

Рахунок 49 “Страхові резерви” має такі субрахунки:

- 491 “Технічні резерви”;
- 492 “Резерви із страхування життя”;
- 493 “Частка перестраховиків у технічних резервах”;
- 494 “Частка перестраховиків у резервах із страхування життя”;
- 495 “Результат зміни технічних резервів”;
- 496 “Результат зміни резервів із страхування життя”.

Враховуючи, що Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України у Розпорядженні № 123 визначила особливості формування страховиками - членами Ядерного страхового пулу технічних резервів, у т.ч. резерву катастроф, пропонуємо до субрахунків 491 “Технічні резерви”, 493 “Частка перестраховиків у технічних резервах”, 495 “Результат зміни технічних резервів” відкривати субрахунки другого порядку, позначивши їх відповідними індексами, наприклад:

- резерв незароблених премій (субрахунок 4911);

- резерв заявлених, але не виплачених збитків (субрахунок 4912);
- резерв збитків, які виникли, але не заявлені (субрахунок 4913);
- резерв коливань збитковості (субрахунок 4914);
- резерв катастроф (субрахунок 4915).

На субрахунках 491 “Технічні резерви”, 493 “Частка перестраховиків у технічних резервах”, 495 “Результат зміни технічних резервів” узагальнюється інформація про стан і рух коштів резервів незароблених премій та інших технічних резервів.

На субрахунках 492 “Резерви із страхування життя”, 494 “Частка перестраховиків у резервах із страхування життя”, 496 “Результат зміни резервів із страхування життя” узагальнюється інформація про стан і рух коштів резервів довгострокових зобов'язань (математичних резервів) і резервів належних виплат страхових сум.

Аналітичний облік резервів здійснюється за їх видами.

Обчислена на звітну дату сума страхових резервів відображається за кредитом субрахунків обліку страхових резервів і дебетом субрахунків обліку результатів змін цих страхових резервів.

За дебетом субрахунків обліку страхових резервів відображається сума страхових резервів на минулу звітну дату в кореспонденції з відповідними субрахунками обліку результатів змін страхових резервів.

Обчислена на звітну дату сума часток перестраховиків у страхових резервах відображається за дебетом субрахунків обліку часток перестраховиків у страхових резервах і кредитом субрахунків обліку результатів змін цих страхових резервів.

За кредитом субрахунків обліку часток перестраховиків у страхових резервах відображається сума часток перестраховиків у страхових резервах на минулу звітну дату в кореспонденції з відповідними субрахунками обліку результатів змін цих страхових резервів.

Щомісяця сальдо субрахунків обліку результатів змін страхових резервів списується у порядку закриття в кореспонденції з кредитом субрахунку 719 “Інші доходи від операційної діяльності” або дебетом субрахунку 949 “Інші витрати операційної діяльності”, за винятком результату зміни резервів незароблених премій, сальдо якого щомісяця списується у порядку закриття на субрахунок 703 “Дохід від реалізації робіт і послуг”.

Відповідно до статті 31 Закону про страхування величина резервів незароблених премій на будь-яку звітну дату встановлюється залежно від часток надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків), які не можуть бути меншими 80 відсотків загальної суми надходжень страхових платежів (страхових премій, страхових внесків), з відповідних видів страхування у кожному місяці з попередніх дев'яти місяців (розрахунковий період) і обчислюється в такому порядку:

- частки надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) за перші три місяці розрахункового періоду множаться на одну четверту;

- частки надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) за наступні три місяці розрахункового періоду множаться на одну другу;

- частки надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) за останні три місяці розрахункового періоду множаться на три четвертих;

- одержані добутки додаються.

У цьому разі останній місяць розрахункового періоду буде складатися з кількості днів на дату розрахунку.

Як свідчить практика, бухгалтери-початківці неправильно розуміють цей алгоритм розрахунку.

Дамо дещо спрощений алгоритм цього розрахунку, при цьому обумовимо, що розрахунок здійснюється бухгалтером у дев'ятому (останньому) місяці розрахункового періоду:

$\text{РНП} (0,8 \times \text{СП1} \times 0,25) + (0,8 \times \text{СП2} \times 0,5) + (0,8 \times \text{СП3} \times 0,75)$, де:

РНП - резерв незароблених премій;

СП1 - сума страхових платежів за січень - березень (місяці вказані умовно);

СП2 - сума страхових платежів за квітень - червень;

СП3 - сума страхових платежів за липень - вересень.

Тобто, якщо страхова компанія почала отримувати страхові платежі, наприклад, у січні, то бухгалтер застосовує до них коефіцієнт 0,75, і лише у липні - вересні до цих сум буде застосовано коефіцієнт 0,25. У жовтні ці суми будуть вважатися повністю заробленими.

Як бачимо, Закон про страхування і Розпорядження № 3104 дозволяють при обчисленні РНП застосовувати понижуючий коефіцієнт 0,8.

Порівняємо механізми розрахунку резерву незароблених премій Закону про страхування.

Таблиця 1

Період	Страхові платежі	Розрахункові коефіцієнти		Сума РНП з впливом коефіцієнту гр 5 = гр 2 x гр 3 x гр 4	Сума РНП без впливу коефіцієнту гр 6 = гр 2 x гр 4
1	2	3	4	5	6
Січень - березень	100	0,8	0,25	20	25
Квітень - червень	200	0,8	0,50	80	100
Липень - вересень	300	0,8	0,75	180	225
РНП на 1 жовтня				280	350

Збільшення (зменшення) величини резервів незароблених премій у звітному періоді відповідно зменшує (збільшує) зароблені страхові платежі (страхові внески, страхові премії).

Як бачимо, механізм формування РНП із застосуванням понижуючого коефіцієнту 0,8 дає можливість страховику формувати менший РНП, тобто швидше заробляти страхові платежі.

Проте застосування коефіцієнту 0,8 вимагає формування РНП за особливими правилами (методами), визначеними Розпорядженням № 3104.

У разі прийняття рішення про запровадження формування резерву незароблених премій відповідно до пункту 2.2 цих Правил, затверджених Розпорядженням № 3104, розрахунок резерву незароблених премій може здійснюватися одним з таких методів:

1) метод “1/365” - “pro rata temporis”;

2) метод “1/24”- “паушальний” метод. Обраний метод розрахунку резерву незароблених премій застосовується страховиком за всіма чинними договорами, протягом календарного року.

Величина резерву незароблених премій, яка розраховується методом “1/365” (“pro rata temporis”) на будь-яку дату, визначається як сумарна величина незароблених страхових премій за кожним договором.

Незароблена страхова премія, яка розраховується методом “1/365” (“pro rata temporis”), визначається за кожним договором як добуток частки надходжень суми страхового платежу (страхової премії, страхового внеску), яка не може бути меншою за 80 відсотків суми надходжень страхового платежу (страхової премії, страхового внеску), та результату, отриманого від ділення строку дії договору, який ще не минув на дату розрахунку (у днях), на весь строк дії договору (у днях), за такою формулою:

$$НЗР_i = \Pi_i(m_i - n_i) / m_i, \text{ де:}$$

Π_i - частка надходжень суми страхового платежу за договором;

m_i - строк дії договору;

n_i - число днів, що минули з моменту, коли договір набрав чинності, до дати розрахунку.

Величина резерву незароблених премій, яка розраховується методом “1/24”, залежить від часток надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків), які не можуть бути меншими за 80 відсотків загальної суми надходжень страхових платежів (страхових премій, страхових внесків), з відповідних видів страхування та коефіцієнтів для його обчислення.

Для розрахунку резерву незароблених премій методом “1/24” договори групуються:

1) за видами страхування;

2) за датами початку дії договорів, які припадають на однакові місяці;

3) за строками дії договорів (у місяцях).

При застосуванні цього методу строк дії договорів не може встановлюватися менше одного місяця. Припускається, що:

1) дата початку дії (набрання чинності) договору припадає на середину місяця (15 число);

2) строк дії договору, який не дорівнює цілому числу місяців, дорівнює найближчому більшому цілому числу місяців.

Загальна сума часток надходжень страхових платежів за договорами, які належать до однієї групи договорів, визначається їх підсумовуванням.

Резерв незароблених премій розраховується за кожною групою договорів шляхом множення загальної суми часток надходжень страхових платежів за договорами на коефіцієнти для розрахунку цього резерву.

Коефіцієнт для кожної групи договорів визначається як відношення строку дії договорів цієї групи, який не минув на дату розрахунку резерву незароблених премій (у половиних місяців), до всього строку дії договорів групи (у половиних місяців).

Резерв незароблених премій методом “1/24” в цілому за видом страхування визначається шляхом підсумовування резервів незароблених премій за групами договорів.

Відповідно до Розпорядження № 3104 при здійсненні операцій перестрахування страховики (цеденти, перестраховальники), у залежності від належних до сплати перестраховикам згідно з укладеними договорами сум часток страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) на будь-яку звітну дату, визначають величину частки перестраховиків у резервах незароблених премій з відповідних видів страхування.

Обчислення величини частки перестраховиків у резервах незароблених премій здійснюється у порядку, за яким визначається величина резервів незароблених премій за такими видами страхування, з урахуванням дати вступу в дію договору перестрахування.

Збільшення (зменшення) сум часток перестраховиків у резервах незароблених премій у звітному періоді відповідно збільшує (зменшує) зароблені страхові платежі (страхові внески, страхові премії).

Розглянемо механізм формування резервів незароблених премій на умовному прикладі. При цьому обчислена сума резервів буде вказана у двох варіантах: 1-й - розрахунок із застосуванням понижуючого коефіцієнта, 2-й - розрахунок без застосування понижуючого коефіцієнта.

Задача 1. Страхова компанія “Гарантій - С” тільки розпочала свою страхову діяльність. У січні вона отримала 100 000 грн. страхових платежів. Вісімдесят відсотків січневих страхових платежів було передано у перестрахування. У лютому Страхова компанія “Гарантія – С” отримала 200 000 грн. страхових платежів. При цьому лютневі страхові платежі не перестраховувалися. Протягом березня - квітня Страхова компанія “Гарантія - С” страхових платежів не отримувала.

Таблиця 2

№ п/п	Зміст операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку	Сума, тис. грн. за варіантом № 1	Сума, тис. грн. за варіантом № 2
Січень					
1	Нарахування суми страхових платежів	361	76	100	100
2	Отримані страхові платежі за січень	31	361	100	100
3	Нараховано частку перестраховиків	705	63	80	80
4	Передано у перестрахування частину ризиків	63	31	80	80

5	Нараховано резерв незароблених премій за січень	4951	4911	60	75
6	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій за січень	4931	4951	48	60
7	Відображено дохід від страхових послуг	76	703	100	100
8	У порядку щомісячного закриття рахунку 705	703	705	80	80
9	У порядку щомісячного закриття рахунку 4951	703	4951	12	15
10	У порядку щомісячного закриття рахунку 703	703	791	8	5
Лютий					
11	Нарахування суми страхових платежів	361	76	200	200
12	Отримані страхові платежі за лютий	31	361	200	200
13	Відображено резерв незароблених премій на минулу звітну дату (січень)	4911	4951	60	75
14	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій на минулу звітну дату (січень)	4951	4931	48	60
15	Нараховано резерв незароблених премій за лютий	4951	4911	180	225
16	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій за лютий	4931	4951	48	60
17	Відображено дохід від страхових послуг	76	703	200	200
18	У порядку щомісячного закриття рахунку 4951	703	4951	120	150
19	У порядку щомісячного закриття рахунку 703	703	791	80	50
Березень					
20	Відображено резерв незароблених премій на минулу звітну дату (лютий)	4911	4951	180	225
21	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій на минулу звітну дату (лютий)	4951	4931	48	60
22	Нараховано резерв незароблених премій за березень	4951	4911	180	225
23	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій за березень	4931	4951	48	60
Квітень					
24	Відображено резерв незароблених премій на минулу звітну дату (березень)	4911	4951	180	225

25	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій (березень)	4951	4931	48	60
26	Нараховано резерв незароблених премій за квітень	4951	4911	160	200*****
27	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій за квітень	4931	4951	32	40
28	У порядку щомісячного закриття рахунку 4951	4951	703	4	5

Що стосується формування резервів збитків, страховики зобов'язані формувати і вести облік таких резервів за видами страхування, що включають зарезервовані несплачені страхові суми та страхові відшкодування за відомими вимогами страхувальників, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті страхової суми чи страхового відшкодування.

Витрати страховика на врегулювання збитків (експертні, консультаційні та інші витрати, пов'язані з оцінкою розміру збитку), які не оплачені або оплачені не в повному обсязі на звітну дату та які виникли в зв'язку зі страховими подіями, що мали місце в звітному або попередніх періодах та про факт настання яких страховика повідомлено відповідно до вимог законодавства України та/або умов договору, включаються в Резерв заявлених, але не виплачених збитків (reported but not settled claims reserve - RBNS).

Детальний приклад формування резерву заявлених, але не виплачених збитків (reported but not settled claims reserve - RBNS) наведено у розділі “Відображений в бухгалтерському обліку виплати страхового відшкодування (страхової виплати)”.

Формування резервів із страхування життя, медичного страхування і обов'язкових видів страхування здійснюється окремо від інших видів страхування.

Відповідно до пункту 2.3 Розпорядження № 3104 страховики, які мають право укладати договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, крім резервів незароблених премій (unearned premium reserve) і заявлених, але не виплачених збитків (reported but not settled claims reserve - RBNS), у обов'язковому порядку за цим видом страхування формують та ведуть облік:

- резерву збитків, які виникли, але не заявлені (incurred but not reported claims reserve - IBNR), та
- страхового резерву коливань збитковості (equalization reserve).

Формування технічних резервів здійснюється на підставі обліку договорів і вимог страхувальників щодо виплати страхової суми або страхового відшкодування за видами страхування.

Якщо на рахунок резервів незароблених премій і заявлених, але не виплачених збитків, у бухгалтерів страхових компаній запитань майже не

виникає, то по відношенню до нових видів резервів - резерву збитків, які виникли, але не заявлені, та страхового резерву коливань збитковості - запитань більше, ніж достатньо.

Отже спробуємо прокоментувати порядок розрахунку і відображення у бухгалтерському обліку цих технічних резервів.

- Для зручності сприйняття інформації ще раз нагадаємо про субрахунки, які доцільно запровадити для ведення обліку таких технічних резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя:

- резерв незароблених премій (субрахунок 4911);
- резерв заявлених, але не виплачених збитків (субрахунок 4912);
- резерв збитків, які виникли, але не заявлені (субрахунок 4913);
- резерв коливань збитковості (субрахунок 4914);
- резерв катастроф (субрахунок 4915).

Облік резерву збитків, які виникли, але не заявлені***** (incurred but not reported claims reserve - IBNR).

Відповідно до пункту 5.2. Розпорядження № 3104 розрахунок резерву збитків, які виникли, але не заявлені, здійснюється за кожним видом страхування окремо. Величина резерву збитків, які виникли, але не заявлені, визначається як сума резервів збитків, які виникли, але не заявлені, розрахованих за всіма видами страхування.

Обов'язкове нарахування цього виду резервів передбачене лише за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, за іншими видами страхування страховик має право на власний розсуд прийняти рішення - нараховувати такі резерви чи ні. Цей висновок підтверджується пунктом 2.2 Розпорядження № 3104: "Страховики можуть прийняти рішення про запровадження з початку календарного року за методикою, наведеною у цих Правилах...", - а також у листі Держфінпослуг.

Згідно з пунктом 5.3 Розпорядження № 3104 розрахунок резерву збитків, які виникли, але не заявлені, здійснюється із застосуванням математично-статистичних методів для аналізу розвитку збитків у страхуванні. До таких методів належать:

- а) модифікація ланцюгового методу (Chain Ladder);
- б) метод фіксованого відсотка;
- в) метод Борнхуеттера-Фергюсона (Bornhuetter-Ferguson).

Методи розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені, згідно з підпунктами "а", "в" цього пункту наведені в додатку до цих Правил. Ці методи застосовуються за наявності даних не менше ніж за 12 періодів (кварталів) сплати (розвитку) збитків.

У разі вибору методу фіксованого відсотка резерв збитків, які виникли, але не заявлені, визначається у розмірі 10 відсотків від заробленої страхової премії з попередніх чотирьох кварталів, які передують звітній даті.

На думку автора, найпростіше використовувати метод фіксованого відсотка.

Зароблена страхова премія визначається збільшенням суми надходжень страхових премій протягом звітного періоду (за вирахуванням частки перестраховика) на суму незаробленої премії на початок звітного періоду (за вирахуванням частки перестраховика) і зменшенням отриманого результату на суму незаробленої премії на кінець звітного періоду (за вирахуванням частки перестраховика).

$$\text{Зспк} = (\text{Кт об. р. 76} - \text{Дт об. р. 705}) + (\text{Кт. с-до нп. р. 4911} - \text{Дт с-до нп. р. 4931}) - (\text{Кт. с-до нк. р.4911} - \text{Дт с-до нк. р.4931}),$$

де:

Зспк- зароблена страхова премія кварталу;

Кт об. р. - кредитовий оборот за рахунком;

Дт. об. р. - дебетовий оборот за рахунком;

Дт. с-до нп. р. - дебетове сальдо за рахунком на початок кварталу;

Кт с-до нп. р. - кредитове сальдо за рахунком на початок кварталу;

Дт. с-до нк. р. - дебетове сальдо за рахунком на кінець кварталу;

Ктс-до нк. р. - кредитове сальдо за рахунком на кінець кварталу.

Таким чином, суму резерву збитків, які виникли, але не заявлені, можна розрахувати за формулою: $\text{IBNR}_4 = 0,1 \times (\text{Зспк}_1 + \text{Зспк}_2 + \text{Зспк}_3 + \text{Зспк}_4)$, де $\text{Зспк}_{(1,2,3,4)}$ - зароблена страхова премія розрахункового кварталу;

Задача 2. Страхові платежі по ОСЦПВ до березня п.р. не надходили. Страхова компанія “Гарантія – С” у березні отримала 100000 грн. страхових платежів за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Вісімдесят відсотків травневих страхових платежів було передано у перестраховання. У квітні Страхова компанія “Гарантія - С” отримала 200000 грн. страхових платежів за цим же видом страхування. При цьому квітневі страхові платежі не перестраховувалися.

Таблиця 3

№ п/п	Зміст операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку	Сума, тис. грн.
	Березень			
1	Нарахування суми страхових платежів	361	76	100
2	Отримані страхові платежі за березень	31	361	100
3	Нараховано частку перестраховиків	705	63	80
4	Передано у перестраховання частину ризиків	63	31	80
5	Нараховано резерв незароблених премій за березень $\text{РНП} = 100 \text{ грн.} \times 0,75$	4951	4911	75
6	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій за березень $\text{ЧП в РНП} = 80 \text{ грн.} \times 0,75$	4931	4951	60
7	Нараховано ІВМР за березень $[0,1 \times (100 - 80) + (0 - 0) - (75 - 60)]$	4953	4913	0,5
8	Відображено дохід від страхових послуг	76	703	100
9	У порядку щомісячного закриття рахунку 705	703	705	80

10	У порядку щомісячного закриття рахунку 4951	703	4951	15
11	Сальдо рахунку 4953 списується в порядку закриття на інші витрати операційної діяльності	949	4953	0,5
12	У порядку щомісячного закриття рахунку 703	703	791	5
	Квітень			
13	Нарахування суми страхових платежів	361	76	200
14	Отримані страхові платежі за квітень	31	361	200
15	Відображено резерв незароблених премій на минулу звітну дату (березень)	4911	4951	75
16	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій на минулу звітну дату (березень)	4951	4931	60
17	Нараховано резерв незароблених премій за квітень	4951	4911	225
18	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій за квітень	4931	4951	60
19	Нараховано ІВМР за квітень $[0,1 \times ((100-80) + (0-0) - (75-60)) + ((200-0) + (75-60) - (225-60))]$	4953	4913	5,5
20	Відображено дохід від страхових послуг	76	703	200
21	У порядку щомісячного закриття рахунку 4951	703	4951	150
22	Сальдо рахунку 4953 списується в порядку закриття на інші витрати операційної діяльності	949	4953	5,5
23	У порядку щомісячного закриття рахунку 703	703	791	50
24	Інші витрати операційної діяльності списуються на фінансовий результат	791	949	5,5

Щомісяця сальдо субрахунків обліку результатів змін страхових резервів списується у порядку закриття в кореспонденції з кредитом субрахунку 719 “Інші доходи від операційної діяльності” або дебетом субрахунку 949 “Інші витрати операційної діяльності”, за винятком результату зміни резервів незароблених премій, сальдо якого щомісяця списується у порядку закриття на субрахунок 703 “Дохід від реалізації робіт і послуг”.

Задачі для самостійного рішення

Задача 1. За укладеними на один рік договорами страхування надійшли страхові премії:

у лютому попереднього року — 132 000 грн.

у червні попереднього року — 245 000 грн.

у листопаді попереднього року — 311 000 грн.

Необхідно визначити резерв незароблених премій, розрахований за методом «1/24», на 1 січня поточного року.

Задача 2. Сума заявлених у зв'язку зі страховими випадками претензій за звітний квартал становила 900 тис. грн. Розмір здійснених страхових виплат за даний період — 750 тис. грн. Невиплачені збитки за періоди, що передують звітному, — 150 тис. грн.

Необхідно визначити величину резерву заявлених, але не виплачених збитків.

Задача 3. Зароблені страхові платежі у кварталі $n - 4$ становили 750 тис. грн., у кварталі $n - 3$ — 780 тис. грн., у кварталі $n - 2$ — 890 тис. грн., у кварталі $n - 1$ — 920 тис. грн. При цьому у кварталі $n - 1$ 70% платежів передано на перестрахування.

Необхідно визначити величину резерву збитків, які виникли, але не заявлені.

Задача 4. Резерв коливань збитковості на початок звітної періоду — 35 тис. грн. Фактичні виплати у звітному періоді (за вирахуванням частки перестраховика) — 240 тис. грн. Величина резерву заявлених, але не виплачених збитків на початок і на кінець звітної періоду (за вирахуванням частки перестраховика) становила 90 і 80 тис. грн відповідно; величина резерву збитків, які виникли, але не заявлені, на початок і на кінець звітної періоду (за вирахуванням частки перестраховика) становила 40 і 30 тис. грн. відповідно. Зароблена страхова премія — 600 тис. грн. Очікуваний рівень збитковості, який взято за основу при розрахунку тарифної ставки за видом страхування, — 0,4.

Необхідно визначити показник фактичного рівня збитковості та величину резерву коливань збитковості.

Література

1. Закон України “Про страхування” від 07.03.96 № 85/96-ВР;
2. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України “Про затвердження Правил формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя” від 17.12.2004 р. N 3104;
3. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 13 листопада 2003 року № 123 “Про затвердження Порядку і правил формування, розміщення та обліку страхових резервів з обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду”;
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його застосування, що затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291.
5. Заждорожний А. Формування страхових резервів у фінансовому та податковому обліку страховика / Вісник. Офіційно про податки. Електронний ресупс - 29 липня 2011, №28 (28). Режим доступу - <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/3741>

ТЕСТИ:

1. Прибуток від страхової діяльності формується за рахунок:
 - а) зароблених страхових премій та доходів від розміщення тимчасово вільних коштів
 - б) комісійних винагород за передачу ризиків у перестрахування;
 - в) комісійних винагород страховим посередникам;
 - г) страхових резервів.

2. Результат зміни резервів із страхування життя списується на рахунок:

- а) лише 703;
- б) лише 719;
- в) 719 або 749;
- г) лише 903;
- д) лише 949.

3. Сума невикористаних резервів зі страхування з обов'язкового державного страхування життя до платежів наступного року відображається бухгалтерською проводкою:

- а) Д-т 492—К-т 76;
- б) Д-т 492—К-т 703;
- в) Д-т 311—К-т 492;
- г) Д-т 76—К-т 703.

4. Надходження страхових платежів від страхувальника (або страхового посередника):

- а) Д-т 311—К-т 76;
- б) Д-т 311—К-т 36;
- в) Д-т 311—К-т 703;
- г) Д-т 301—К-т 36.

5. Нарахування страхових виплат страхувальникам:

- а) Д-т 904—К-т 685;
- б) Д-т 685—К-т 311;
- в) Д-т 685—К-т 904;
- г) Д-т 714—К-т 685.

6. Нарахування комісійних винагород до виплати посередникам:

- а) Д-т 23—К-т 685;
- б) Д-т 685—К-т 311;
- в) Д-т 904—К-т 685;
- г) Д-т 92—К-т 685.

Заняття 3

Тема 04 - Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства, що впливають на постановку обліку

Теоретична частина

Питання для обговорення

1. Сутність та класифікація підприємств житлово-комунального господарства
2. Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства
3. Особливості обліку у ЖКГ
4. Рахунки для обліку в ЖКП

Практична частина

Приклади вирішення задач

Задача 1. Бухгалтерські проведення з обліку орендних операцій розглянемо на прикладі, згідно з яким орендна плата становить 14 400 грн., з них 2400 грн. — ПДВ. Перерахування до бюджету становлять 30 % — 3600 грн.

У табл. 1 подано бухгалтерські записи з обліку оренди в комунальних підприємствах за умови перерахування 30 % орендної плати до бюджету комунальним підприємством — орендодавцем. Крім орендної плати в табл. 1 наведено проведення з оплати комунальних послуг при наданні в оренду приміщень.

Таблиця 1

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн..
		Дебет	Кредит	
	Перша подія – надання орендної послуги			
1	Нараховано орендну плату з орендарів	377 (379)	713 (703)	14400
2	Нараховано борг орендарів нежитлових приміщень з оплати комунальних послуг	379	703	3000
3	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	713, 703	641	2900
4	Нараховано борг бюджету в розмірі 30 % орендної плати	949	642	3600
5	Перераховано до бюджету орендну плату	642	311	3600
6	Нараховано амортизацію переданих в оренду ОЗ	949	13	2000
7	Списано на рахунок фінансових результатів: - дохід від оренди	713,70 3	791	14500
8	- собівартість	791	949	5600
9	Надійшла плата від орендарів	311	377, 379	17400
	Перша подія – передоплата			
10	Отримано передоплату	311	681	14400
11	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	643	641	2400
12	Нараховано орендну плату з орендарів (надано орендні послуги)	377 (379)	713 (703)	14400
13	Списано ПДВ	713, 703	643	2400
14	Здійснено залік авансу	68136 00	377, 379	14400
15	Нараховано борг бюджету в розмірі 30 % орендної плати	949	642	3600
16	Перераховано до бюджету орендну плату	42	311	3600
17	Нараховано амортизацію переданих в оренду ОЗ	949	13	2000
18	Списано на рахунок фінансових результатів:	713,	791	12000

	- дохід від оренди	703		
19	- собівартість	791	949	5600

Задача 2. Бухгалтерські проведення з обліку оренди в комунальних підприємствах за умови перерахування 30 % орендної плати до бюджету орендарем подано в табл. 2. Орендна плата, отримувана орендодавцем, становитиме $14\,400 - 3600 = 10\,800$ грн., з них ПДВ — 2400 грн.

Таблиця 2

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
	Перша подія – надання орендної послуги			
1	Нараховано орендну плату	377 (379)	713, (703)	10800
2	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	713, 703	641	2400
3	Нараховано амортизацію переданих в оренду ОЗ	949	13	2000
4	Надійшла плата від орендарів	311	377, 379	10800
5	Списано на рахунок фінансових результатів: - дохід від оренди	713, 703	791	8400
	- собівартість	791	949	2000
6	Надійшла плата від орендарів	311	377, 379	10800
	Перша подія – передоплата			
1	Отримано передоплату	311	681	10800
2	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	643	641	2400
3	Нараховано орендну плату з орендарів (надано орендні послуги)	377 (379)	713, (703)	10800
4	Списано ПДВ	713, 703	643	2400
5	Здійснено залік авансу	681	377, 379	14400
6	Нараховано амортизацію переданих в оренду ОЗ	949	13	2000
7	Списано на рахунок фінансових результатів: - дохід від оренди	713, 703	791	12000
	- собівартість	791	949	5600

Задачі для самостійного рішення

Задача 1. У житловій організації передано в оренду нежитлове приміщення. Орендна плата становить 5000 грн. на місяць, з неї 30 % перераховується до місцевого бюджету. Зробити бухгалтерські проведення з нарахування, отримання орендної плати та перерахування до бюджету відповідних платежів за умови перерахування їх орендодавцем.

Задача 2. Вирішити попередню задачу за умови отримання передоплати від орендаря та перерахування 30 % орендної плати до бюджету орендарем.

Задача 3. Підприємство ЖКГ отримало цільове фінансування на підготовку до зими 5000 грн., з них витрачено в поточному місяці 3500 грн.;

на фінансування капітальних вкладень отримано 6000 грн., за які придбано основні засоби та введено в експлуатацію. В наступному місяці нараховано амортизацію цих основних засобів прямолінійним методом (термін експлуатації 4 роки 2 місяця).

Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 4. У житловій організації мали місце такі дані щодо заборгованості відповідних дебіторів та її погашення:

Нараховано	Надійшло
Квартиронаймачі 84 000	60 000
Субсидії 18 000	9000
Пільги 15 000	7200
Орендарі 6000	6000

Крім того, отримано дотацію 900 грн. і цільове фінансування капітальних вкладень у сумі 30 000 грн., за кошти якого придбано основні засоби. В наступному місяці на них нараховано амортизацію — 200 грн.

Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, визначити валовий дохід і валові витрати за умови, що орендна плата залишається в розпорядженні житлової організації.

Задача 5. У житловій організації мали місце такі дані щодо заборгованості відповідних дебіторів та її погашення, грн.:

Нараховано	Надійшло
Квартиронаймачі 18 000	12 000
Орендарі 4800	4800
Субсидії 6000	3000

Мали місце такі витрати, грн.: нараховано заробітну плату — 5000, відрахування на соціальні заходи визначити самостійно, нараховано амортизацію — 640, нараховано борг підприємствам з обслуговування ліфтів - 7000 плюс ПДВ 1400, витрачено матеріали на ремонти 450.

Орендна плата в повному обсязі залишається в розпорядженні житлової організації.

Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, визначити валовий дохід і валові витрати.

ТЕСТИ:

1. Законом України «Про житлово-комунальні послуги» визначено житлово-комунальні послуги це:

а) результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання й знаходження осіб у житлових та нежитлових приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд згідно з нормативами, нормами, стандартами, порядками і правилами;

б) послуги, які надають при необхідності мешканцям будинків тощо;

в) це важлива соціальна галузь, діяльність якої пов'язана із забезпеченням життєдіяльності міст і обслуговуванням комунальної власності та населення;

г) ЖКГ поєднує підгалузі з обслуговування житлового фонду, надання комунальних послуг населенню та підприємствам, благоустрою міст

(озеленення, зовнішнього освітлення тощо) дорожньо-мостового господарства, похоронної справи, міського електротранспорту тощо.

2. Облік розрахунків із квартиронаймачами здійснюється із застосуванням рахунків:

а) на окремому субрахунку рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» або рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами»;

б) 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»;

в) 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»;

г) 67 «Розрахунки з учасниками».

3. До складу основних підгалузей житлово-комунального господарства не включається:

а) експлуатація житлового фонду, централізоване водопостачання та водовідведення;

б) комунальна теплоенергетика, санітарна очистка;

в) дорожньо-мостове господарство, ліфтове господарство, зовнішнє освітлення;

г) похоронна справа;

д) підприємства з обслуговування житла, які надають послуги населенню з ремонту квартир та будинків.

4. Яка з перелічених характеристик, не є особливістю діяльності житлово-комунального господарства:

а) висока соціальна значущість, що зумовлює контроль з боку держави та державне регулювання; високий рівень комплексності, великі площі обслуговування, різноманітність видів робіт;

б) одночасність та місцевий характер виробництва і споживання послуг, а отже - відсутність запасів готової продукції; специфічна структура основних засобів та витрат;

в) неможливість відмови від житлово-комунальних послуг, специфічність взаємовідносин та розрахунків із споживачами послуг;

г) монополізм галузі та невизначеність питань власності;

д) вплив природних умов зумовлює сезонність робіт ЖКГ, тому витрати визначаються один раз на рік.

5. Залежно від порядку затвердження цін і тарифів житлово-комунальні послуги поділяють на групи:

а) послуги з постачання електроенергії та природного газу, тарифи на які затверджуються центральними органами управління;

б) послуги, тарифи на які затверджують органи місцевого самоврядування: утримання будинків, споруд та прибудинкових територій; централізоване водопостачання та водовідведення; централізоване опалення; прибирання, вивезення та знешкодження побутових відходів;

в) послуги, ціни і тарифи на які визначаються договорами сторін;

г) послуги із ремонту квартир, тарифи яких затверджені;

д) послуги з підключення інтернету.

6. Розрахунки з орендарями відображаються:

а) на субрахунку 377 або використовувати окремий субрахунок 379;

- б) на окремому субрахунку рахунку 36, або рахунку 37;
- в) на субрахунку 376;
- г) на субрахунку 375;
- д) на субрахунку 371.

7. Дохід підприємства ЖКГ від операційної діяльності складається з:

- а) надходжень за тарифом для населення (тариф населення);
- б) надходжень за тарифом від підприємств (тариф підприємств);
- в) дотаційна покриття збитків, які виникають через недостатність тарифу населення для відшкодування витрат, та інших видів фінансування (фінансування інше);

г) надходжень за тарифом для населення, надходжень за тарифом від підприємств, дотацій на покриття збитків, які виникають через недостатність тарифу населення для відшкодування витрат, та інших видів фінансування.

8. На яких рахунках бухгалтерського обліку буде відображатися нарахування квартирної плати та оплата комунальних послуг населенням:

- а) Д-т 361(364) К-т 703;
- б) Д-т 37 К-т 703;
- в) Д-т 703 К-т 311;
- г) Д-т 373 К-т 703;
- д) Д-т 361(364) К-т 702.

9. Що не відноситься до складу витрат житлово-комунальних підприємств:

а) оплата праці дворників, прибиральниць та інших, праця яких пов'язана з утриманням внутрішньобудинкових приміщень і прибудинкової території, та відрахування на соціальні потреби від цих витрат;

- а) на утримання апарату управління;
- б) на амортизацію основних засобів, крім житлового фонду;
- в) на капітальний ремонт основних засобів, крім житлового фонду;
- г) на поточний ремонт житлового фонду;
- д) інші витрати — банківське та касове обслуговування, витрати на сплату відповідних податків та зборів тощо;
- е) капітальний ремонт житлового фонду.

10. Калькулювання собівартості одиниці послуг (робіт) на підприємствах ЖКГ здійснюють з урахуванням специфіки підгалузей відповідно до:

а) Методичні рекомендації з планування обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства, затверджені наказом Держбуду України від 06.03.2002 р. № 47;

б) Методика розрахунку і порядок використання плати за оренду державного майна, затверджена постановою КМУ від 04.10.95 р. № 786;

в) Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами

державної, комунальної власності, затверджене наказом МФУ від 19.12.2006 р. № 1213;

г) Методичні рекомендації з планування обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства, затверджені наказом Держбуду України від 06.03.2002 р. № 47;

д) Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 р. № 1875.

11. Особливостями обліку капіталу на підприємствах ЖКГ є:

а) статутний капітал може змінюватися без перереєстрації статуту - при нарахуванні зносу житлових будинків та об'єктів зовнішнього благоустрою, які обліковуються у складі статутного капіталу;

б) у складі власного капіталу обліковуються об'єкти, які не належать підприємствам ЖКГ на правах власності (приватизовані квартири і т. ін.);

в) статутний капітал не може змінюватися без перереєстрації статуту;

г) у складі власного капіталу не обліковуються об'єкти, які не належать підприємствам ЖКГ на правах власності (приватизовані квартири і т. ін.);

д) статутний капітал є постійний і незмінний.

12. Відповідно до «Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій», затвердженим постановою КМУ від 12.07.2005 р. № 560 до складу витрат житлових організацій, що включаються до квартирної плати, не відноситься:

а) прибирання сходових клітин, прибудинкової території, підвалів тощо;

б) ремонт конструктивних елементів і технічних пристроїв будинків, обладнання дитячих та інших майданчиків;

в) послуги, що надаються нежитловими організаціями (технічне обслуговування ліфтів, систем протипожежної автоматики, вивезення відходів, дератизація тощо);

г) інші послуги: обслуговування внутрішньобудинкових систем, підготовка житлових будинків до експлуатації в осінньо-зимовий період тощо;

д) послуги з капітального ремонту квартир, що здійснюється сторонніми організаціями;

13. До складу доходів комунальних підприємств не входить:

а) надходження від населення в оплату комунальних послуг;

б) субсидії малозабезпеченим категоріям громадян; відшкодування пільг окремим категоріям громадян (ветеранам війн, особам, що постраждали від Чорнобильської катастрофи, суддям, військовослужбовцям, працівникам прокуратури тощо);

в) витрати на утримання та експлуатацію будинкового господарства;

г) бюджетні дотації на покриття збитків, інколи – субвенції;

д) надходження від підприємств, установ, організацій за надані послуги;

14. Яка з перелічених статей не відноситься до статті доходів житлових організацій:

- а) квартирна плата (без цільових зборів та платежів), за приватизованими квартирами - відшкодування експлуатаційних витрат у розмірі квартирної плати;
- б) орендна плата, збори з орендарів нежитлових приміщень на покриття експлуатаційних витрат;
- в) доходи отримані підприємствами за ремонт квартир;
- г) надходження від підприємств і організацій (з тепло-, газо-, енерго-, водопостачання та водовідведення) за обслуговування внутрішньобудинкових мереж та обладнання;
- д) надходження від ЖБК, прийнятих на обслуговування;
- е) інші доходи (відсоток від плати за утримання собак, плата за гаражі, гуртожитки, охорону під'їздів тощо), дотації, субсидії, відшкодування пільг, субвенції.

15. Необхідно визначити, яка з нижче наведених характеристик доходів підприємств ЖКГ є хибною:

- а) доходи від більшості видів цільового фінансування відображають на субрахунку 718 як доходи від безоплатно отриманих оборотних активів;
- б) доходи від субсидій малозабезпеченим верствам населення та компенсації пільг деяким категоріям споживачів комунальних послуг доцільно відображати на субрахунку 703, оскільки це доходи від реалізації послуг підприємств ЖКГ;
- в) доходи від надання в оренду основних засобів житлові організації відображають на субрахунку 703 (як доходи від основної діяльності), а інші підприємства ЖКГ - на субрахунку 713 (як доходи від оперативної оренди);
- г) транзитні платежі, які отримують житлові організації в оплату комунальних послуг і відразу перераховують відповідним підприємствам-постачальникам цих послуг, в житловій організації відображають при їх нарахуванні одночасно за кредитом субрахунку 703 і за дебетом субрахунку 704 (як вирахування з доходу);
- д) доходи від більшості видів цільового фінансування відображають на субрахунку 715 як доходи від безоплатно отриманих оборотних активів.

16. Що не відноситься до складу витрат житлово-комунальних підприємств:

- а) капітальний ремонт житлового фонду;
- б) на амортизацію основних засобів, крім житлового фонду;
- в) на капітальний ремонт основних засобів, крім житлового фонду;
- г) на утримання апарату управління;
- д) на поточний ремонт житлового фонду;
- е) оплата праці дворників, прибиральниць та ін., праця яких пов'язана з утриманням внутрішньобудинкових приміщень і прибудинкової території, та відрахування на соціальні потреби від цих витрат;
- ж) інші витрати - банківське та касове обслуговування, витрати на сплату відповідних податків та зборів тощо.

Заняття 4**Тема 05 - Облік у житлово-комунальному господарстві****Теоретична частина****Питання для обговорення**

1. Облік активів та власного капіталу підприємств ЖКГ
2. Облік витрат на підприємствах ЖКГ
3. Відображення в обліку доходів підприємств ЖКГ
4. Облік розрахунків з квартиронаймачами
5. Облік цільового фінансування на підприємствах ЖКГ

Практична частина**Приклади вирішення задач**

Задача 1. Перелік доходів і витрат комунального підприємства включає:

- Заборгованість населення 360 000;
- Отримана плата від населення 240 000;
- Відшкодування пільг нараховане 24 000;
- Субсидії відомі 42 000;
- Субсидії, нараховані в поточному місяці 4800;
- Надійшло відшкодування пільг, субсидії 48 000;
- Борг підприємств 264 000;
- Надійшли дотації 11000.

Необхідно відобразити в обліку доходи та витрати й визначити фінансовий результат.

Рішення:

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Нараховано квартирну плату, оплата комунальних послуг населенням	364 (378)	703	360000
2	Списано ПДВ	703	643	60000
3	Нараховано відшкодування пільг	377.2	48	24000
4	Нараховано відомі субсидії	377.1	48	42000
5	Надійшла інформація про нові нараховані субсидії	377.1 703 (704)	48 364	4800 4000
6	Надійшла квартплата	311	364	240000
7	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	643	641	40000
8	Надійшло відшкодування пільг, субсидії	311 48	377 703	48000
9	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	703	641	8000
10	Нараховано борг підприємств з оплати комунальних послуг	361	703	264000
11	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	703	641	44000
12	Надійшла оплата від підприємств	311	361	264000
13	Отримано дотацію на рахунок у банку	311	48	11000

14	Зараховано суму отриманих дотацій в дохід ЖКП	48	718 (719)	11000
----	---	----	--------------	-------

Задача 2. Основні господарські операції з обліку **розрахунків з квартиронаймачами** житлово-комунальних підприємств має такий вигляд

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Нарахована оплата за житло і комунальні послуги	3611	703	60000
2	Відображено вирахування з доходу суми, що належить до перерахунку комунальним підприємствам	704	631	36000
3	Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ	703	643	4000
4	Надійшла часткова оплата від населення за житлово-комунальні послуги (80% від нарахованої суми)	311	3611	48000
5	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	643	641	3200
6	Перераховано кошти комунальним підприємствам (80% від нарахованого боргу)	631	311	28800

Задача 3. Бухгалтерські проведення з **обліку витрат** комунального підприємства згідно з умовним прикладом, грн.:

Прямі витрати на оплату праці 200 000;

Відрахування на соціальні заходи (38 % , заокруглено) 79 000;

Прямі матеріальні витрати 50 000;

Амортизація виробничого обладнання 70 000;

Інші прямі витрати 20 000;

Загальновиробничі витрати 60 000;

в тому числі матеріали 22 000;

Адміністративні витрати 60 000.

Необхідно відобразити в обліку витрати.

Рішення:

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Надійшли матеріали оплачені	20	63	10000
2	Надійшли матеріали неоплачені	20	63	20000
3	Оплачені матеріали не надійшли	371	31	30000
4	Передано матеріали у виробництво	23	20	-
5	Нараховано заробітну плату	23	66	200000
6	Нараховано ЄСВ	23	65	79000
7	Нараховано амортизацію ОЗ	23	13	-
8	Відображено інші прямі витрати	23	685, 372...	20000
9	Відображено загальновиробничі витрати	91	66, 65, 685,	38000

			20,13...	
10	Відображено адміністративні витрати	92	66, 65, 13, 64, 372...	90000
11	Списано загальновиробничі витрати в кінці звітної періоду	23	91	
12	Відображено реалізацію комунальних послуг	903	23	

Бухгалтерські проведення зі списання витрат і доходів на рахунок фінансових результатів мають вигляд:

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Списано дохід на рахунок фінансових результатів	703 713	791	575000 11000
2	Списано собівартість реалізованих послуг	791	903	479000
3	Списано адміністративні витрати	791	92	90000
4	Нараховано податок на прибуток	981	641	2500
5	Списано витрати з податку на прибуток	791	981	2500
6	Списано нерозподілений прибуток	791	441	14500

Задачі для самостійного рішення

Задача 1. На підприємстві з теплопостачання нараховано борг:

- населення 300 000 грн.,
- підприємств 120 000 грн.

Надійшла оплата:

- від населення — 180 000 грн.,
- від підприємств — 96 000 грн.

Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 2. У житловій організації нараховано борг: квартиронаймачів — 96 000 грн., бюджету з субсидій — 15 000 грн., бюджету з відшкодування пільг — 12 000 грн.

Надійшло: від квартиронаймачів — 72 000 грн., з бюджету: субсидії — 9000 грн., пільги — 7200 грн., дотації — 6000 грн.

Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 3. На підприємстві ЖКГ:

- нараховано заборгованість населення 24000 грн. з ПДВ, отримано оплату — 18 000 грн. з ПДВ;
- нараховано заборгованість підприємств з оплати комунальних послуг — 60 000 грн., яку повністю оплачено;
- нараховано заборгованість бюджету з субсидій і пільг 14 400 грн., надійшли кошти у сумі 9600 грн.

Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, визначити валовий дохід.

Задача 4. На підприємстві з водопостачання мали місце такі дані щодо заборгованості відповідних дебіторів та її погашення — (з ПДВ), грн.:

Нараховано	Надійшло
Квартиронаймачі 24 000	21600
Субсидії, пільги 30 000	24 000
Підприємства 18 000	18 000

Крім того, нараховані витрати, грн.: за електроенергію — 3000, амортизацію виробничих основних засобів 450, заробітну плату — 16000, передано матеріали у виробництво - 700. Нарахування на фонд оплати праці визначити самостійно. Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, визначити валовий дохід і валові витрати.

Задача 5. На підприємстві ЖКГ мали місце такі дані щодо заборгованості відповідних дебіторів та її погашення, грн.:

Нараховано	Надійшло
Населення 24 000	18 000
Субсидії, пільги 9600	7200

Крім того, надійшло цільове фінансування на підготовку до зими у сумі 6000 грн., з яких витрачено в поточному місяці — 4800 грн.

Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, визначити валовий дохід.

Задача 6. У житловій організації мали місце такі дані щодо заборгованості відповідних дебіторів та її погашення:

Нараховано	Надійшло
Квартиронаймачі 84 000	60 000
Субсидії 18 000	9000
Пільги 15 000	7200
Орендарі 6000	6000

Крім того, отримано дотацію 900 грн. і цільове фінансування капітальних вкладень у сумі 30 000 грн., за кошти якого придбано основні засоби. В наступному місяці на них нараховано амортизацію — 200 грн.

Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, визначити валовий дохід і валові витрати за умови, що орендна плата залишається в розпорядженні житлової організації.

ТЕСТИ:

1. Бухгалтерське проведення з відображення ПДВ, сплаченого постачальнику при придбанні основних засобів за рахунок коштів цільового фінансування на підприємстві ЖКГ:

- а) Д-т 482 К-т 631
- б) Д-т 15 К-т 631
- в) Д-т 641 К-т 631

2. Відображено податкове зобов'язання з ПДВ в ЖКГ при отриманні пільг:

- а) Д-т 641 К-т 643
- б) Д-т 703 К-т 643
- в) Д-т 703 К-т 641
- г) Д-т 643 К-т 641

3. Відображено нарахування доходу за наданими послугами:
- а) Д-т 311 К-т 361
 - б) Д-т 703 К-т 361
 - в) Д-т 361 К-т 703
 - г) Д-т 377 К-т 703
4. Відображено суму отриманих пільг і субсидій:
- а) Д-т 311 К-т 703
 - б) Д-т 311 К-т 48
 - в) Д-т 482 К-т 703
 - г) Д-т 482 К-т 645, 646
5. Відображено витрати з надання комунальних послуг:
- а) Д-т 23 К-т 685
 - б) Д-т 23 К-т 13, 20, 66
 - в) Д-т 92 К-т 13, 20, 66
 - г) Д-т 91 К-т 685
6. Як обліковують підприємства ЖКГ житлові будинки та об'єкти зовнішнього благоустрою на рахунках бухгалтерського обліку
- а) Д-т 103 К-т 424;
 - б) Д-т 424 К-т 103;
 - в) Д-т 103 К-т 36;
 - г) Д-т 311 К-т 424;
 - д) Д-т 371 К-т 424.
- 7.Нарахування амортизації житлових будинків відображають в обліку записами:
- а) Д-т 977 К-т 131;
 - б) Д-т 424 К-т 745;
 - в) Д-т 977 К-т 131;
 - г) Д-т 424 К-т 745;
 - д) Д-т 977 745;
 - е) Д-т 424 К-т 131.
- 8 Якими бухгалтерськими проведеннями буде відображатися нарахування квартирної плати та оплата комунальних послуг населенням:
- а) Д-т 703 К-т 311;
 - б) Д-т 373 К-т 703;
 - в) Д-т 37 К-т 703;
 - г) Д-т 361(364) К-т 703;
 - д) Д-т 361(364) К-т 702.

Заняття 5

Тема 06 – Поняття та класифікація неприбуткових організацій

Теоретична частина

Питання для обговорення

1. Загальна класифікація неприбуткових організацій за українським законодавством
2. Структура ознаки неприбуткових організацій
3. Методологічні основи бухгалтерського обліку НПО

4. Бухгалтерська звітність НПО.

5. Оподаткування неприбуткових організацій

Практична частина

Приклади вирішення задач

Задача 1. Неприбуткова організація, яка не є платником ПДВ, одержала кошти цільового призначення в сумі 12 000 грн., які витратила на придбання комп'ютера. Вартість комп'ютера - 12 000 грн. (ПДВ 2000 грн.), строк використання - 6 років, метод нарахування амортизації прямолінійний. Річна норма амортизації становить 2000 грн. (Згідно із п. 18 П(С)БО 15 цільове фінансування визнається доходом протягом періоду корисного використання необоротних активів у сумі нарахованої амортизації).

Таблиця 1

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Отримано на поточний рахунок цільову благодійну допомогу	311	48	12000
2	Придбано комп'ютер	152	685	12000
3	Перераховано кошти за придбаний комп'ютер	685	311	12000
4	Списано суму використаних цільових коштів на доходи майбутніх періодів	48	69	12000
5	Введено комп'ютер в експлуатацію	104	152	12000
6	У наступному звітному періоді нараховано амортизацію комп'ютера	83 (23)	131	166,67
7	Визнано дохід на суму амортизаційних відрахувань	69	745	166,67
8	Списано суму витрат на фінансовий результат	791	83 (23)	166,67
9	Списано суму визнаного доходу від цільових надходжень на фінансовий результат	745	791	166,67

Задача 2. Неприбуткова організація, що не є платником ПДВ, одержала нецільові пожертвування грошима в сумі 5000 грн. та отримала для своєї діяльності комп'ютер, справедлива вартість якого — 2000 грн., строк використання — 5 років, метод нарахування амортизації — прямолінійний. Амортизація становить 400 грн. на рік. Комп'ютер використовуватиметься у бухгалтерії підприємства.

Згідно із п. 17 П(С)БО 15 "Отримане цільове фінансування визнається доходом протягом тих періодів, в яких були зазначені витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування".

Таблиця 2

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Отримано нецільові пожертвування на поточний рахунок	311	48	5000
2	Витрачено кошти	23	66, 63	3500
3	Відображено суму доходу від пожертвувань	48	719	3500
4	Невитрачені кошти зараховано до доходів майбутніх	48	69	1500

	періодів			
5	Списано суму витрат на фінансовий результат	791	23	3500
6	Списано суму доходу на фінансовий результат	719	791	3500

Задача 3. До каси асоціації, яка є неплатником ПДВ, засновниками було внесено членські внески в сумі 5000 грн. На рахунок асоціації у банку надійшли членські внески в сумі 10 000 грн.

Таблиця 3

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Сплачено членські внески через банк	311	48	10000
2	Сплачено членські внески готівкою	301	48	5000
3	Відображено дохід	48	719	15000

Якщо нарахування зробити необхідно, воно робиться проведенням: Д-т 377 К-т 48. Після отримання грошей роблять проведення: Д-т 311 К-т 3774; Д-т 48 К-т 719.

Задачі для самостійного рішення

Задача 1. Неприбуткова організація, яка не є платником ПДВ, одержала кошти цільового призначення в сумі 240 000 грн., які витратила на придбання меблів. Вартість меблів— 240 000 грн. (ПДВ — 40000 грн.), строк використання — 6 років, метод нарахування амортизації— прямолінійний. Необхідно відобразити операції в обліку.

Задача 2. Неприбуткова організація, що не є платником ПДВ, одержала нецільові пожертвування грошима в сумі 15 000 грн., з яких витратила в поточному періоді 7500 грн. Необхідно відобразити операції в обліку.

Задача 3. До каси асоціації, яка є неплатником ПДВ, засновниками було внесено членські внески в сумі 25000 грн. На рахунок асоціації у банку надійшли членські внески в сумі 30 000 грн. Необхідно відобразити операції в обліку.

Задача 4. Неприбуткова організація (набувач), яка не є платником ПДВ, одержала у вигляді гуманітарної допомоги:

- комп'ютер вартістю 2000 грн.;
- МШП на суму 1000 грн.;
- грошові кошти в сумі 4000 грн.

Неприбуткова організація одночасно є набувачем і отримувачем гуманітарної допомоги.

Необхідно відобразити операції в обліку.

Задача 5. За рішенням Комісії з питань гуманітарної допомоги гуманітарну допомогу, яка надійшла до неприбуткової організації за умовами задачі 4, було передано іншій неприбутковій організації — організації Червоного Хреста України.

Необхідно відобразити операції в обліку.

ТЕСТИ:

1. Дохід неприбуткової спортивної організації визнається:

а) в момент надходження коштів на розрахунковий рахунок (або в касу);

б) в момент відношення витрат або збитків на рахунок цільового фінансування;

в) одночасно із збільшенням активів або зменшенням зобов'язань.

2. Не визнаються витратами неприбуткової організації:

а) платежі за договорами комісії;

б) авансова сплата послуг, робіт;

в) погашення отриманих кредитів та и позичок;

г) усі варіанти відповідей.

3. Щомісячне розподілення цільових коштів, затверджених для загального фонду неприбуткової організації, має назву:

а) баланс;

б) план асигнувань;

в) кошторис.

4. Нормативно-правовим актом, що установлює організаційні, кваліфікаційні, спеціальні вимоги відносно діяльності неприбуткової спортивної організації є:

а) Закони України «Про фізкультуру та спорт», «ПКУ»;

б) ліцензійні умови;

в) умови надання фізичних послуг.

5. Нецільові доходи неприбуткової організації відображаються у бухгалтерському обліку:

а) на 48 рахунку;

б) з використанням відповідних рахунків класу 7;

в) з використанням відповідних рахунків класу 8 та 9.

6. Майно, яке надходить до неприбуткової організації у вигляді необоротних активів як пожертвування, у бухгалтерському обліку відображається:

а) за кредитом 424 рахунку;

б) за дебетом 424 рахунку;

в) за кредитом 48 рахунку;

г) за дебетом 48 рахунку.

7. Цільове фінансування, отримане організацією як компенсація (за збитки, витрати), або з метою негайної фінансової підтримки без майбутніх зв'язаних з цим випадком витрат, визнається доходом:

а) періоду, у якому виникла дебіторська заборгованість, що зв'язана з цим фінансуванням;

б) в момент отримання грошових коштів.

Заняття 6

Тема 07 – Облік доходів і витрат у неприбуткових організаціях

Теоретична частина

1. Загальні правила обліку доходів і витрат

2. Види, порядок утворення і витрати джерел коштів у НПО

3. Облік цільового фінансування і цільових надходжень

4. Облік гуманітарної допомоги
5. Добровільні пожертвування
6. Членські внески.

Питання для обговорення

Практична частина

Приклади вирішення задач

Задача 1. Благодійна організація "Злагода" (код ознаки неприбутковості 0005) згідно зі своїм статутом займається сприянням розвитку творчо обдарованих людей-інвалідів. У 20_3 році організація отримала цільове фінансування з державного бюджету у сумі 50 тис. грн. на проведення творчого конкурсу, членські внески - 5 тис. грн., а також отримала безоплатно телефон та комп'ютер для адміністративних цілей на суму 5 тис. грн.

Витрати на утримання організації становили:

заробітна плата персоналу - 500 грн.;

послуги зв'язку - 250 грн.

Витрати на здійснення статутної діяльності становили:

оренда залу для проведення творчого конкурсу - 2000 грн.;

видання альбому з роботами учасників конкурсу - 5000 грн.

Організація для відображення витрат використовує 8-й клас рахунків.

Відображення цільових надходжень у обліку благодійної організації

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
1.	Отримано цільове фінансування	311	482	50000,00
2.	Отримано членські внески до каси організації	301	481	5000,00
3.	Оприбуткована безоплатно одержана оргтехніка (телефон, комп'ютер)	104	424	5000,00
4.	Нарахована амортизація на оргтехніку лінійним методом (термін експлуатації 5 років) (5000 : 5 : 12)	831	131	83,33
5.	Визнання доходу від безоплатного одержання оргтехніки у сумі нарахованої амортизації	424	745	83,33
6.	Нарахована зарплата персоналу	811	661	500,00
7	Обов'язкові відрахування на заробітну плату	821	651	160
8.	Списано витрати на оренду залу для проведення конкурсу (згідно з актом)	231	631	12000,00
9.	Послуги зв'язку	84	685	250,00
10.	Оприбуткування виданого альбому робіт учасників конкурсу (згідно з накладною)	281	631	15000,00
11.	Роздача альбому робіт учасникам конкурсу	231	281	15000,00
12.	Визнання доходів від цільового фінансування в сумі понесених витрат на проведення конкурсу (12000 + 15000)	482	719	27000,00

13.	Визнання доходів у сумі витрат на утримання організації (500 + 160 + 14,50 + 10,50 + 1 + 250)	481	719	936,00
14.	Віднесення визнаних доходів від операційної діяльності на формування фінансових результатів (27000)	719	791	27000,00
	Віднесення визнаних доходів від операційної діяльності на формування фінансових результатів (936)	719	791	936,00
15.	Віднесення визнаних доходів від безоплатно одержаних активів на формування фінансових результатів	745	793	83,33
16.	Списана сума амортизації на фінансові результати	793	831	83,33
17.	Списання понесених витрат на утримання організації (500 + 160 + 14,50 + 10,50 + 1 + 250)	791	811, 821-823, 826, 84	936,00
18.	Списання витрат на проведення конкурсу	791	231	27000,00

Задача 2. Неприбуткова спортивна організація "Атлант" (код ознаки неприбутковості 0006) отримала від ТзОВ "Богатир" безповоротну фінансову допомогу: 2000 грн. готівкою та 2000 грн. на розрахунковий рахунок, а також від ЗАТ "Руслан" безоплатно отримала спортивні тренажери на суму 2500 грн. В організації є залишок супутніх товарів на суму 5000 грн. (балансова вартість), які планується реалізувати. Від продажу супутніх спортивних товарів у касу неприбуткової організації отримано доходи в сумі 5000 грн. Цільове фінансування з державного фонду для проведення всеукраїнського турніру з волейболу - 7000 грн.

Витрати на утримання організації:

- оренда адміністративного приміщення - 1500 грн.

Витрати на здійснення статутної діяльності становили:

- оренда спортзалу для проведення турніру з волейболу - 6000 грн. (за рахунок цільового фінансування);

- закуплено вимпели для переможців турніру у неплатника ПДВ - 1000 грн. (за рахунок цільового фінансування).

Організація для відображення витрат використовує 9-й клас рахунків.

Відображення цільових надходжень у обліку неприбуткової спортивної організації

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
1.	Отримано цільове фінансування із бюджету	311	482	7000,00
	Отримано безповоротну фінансову допомогу:			
2.	готівкою	301	481	2000,00
	безготівковими коштами	311	481	2000,00
3.	Перераховано готівку з каси на розрахунковий рахунок	311	301	2000,00
4.	Отримано і оприбутковано безоплатно спортивні	106	424	2500,00

	тренажери			
5.	Нарахована амортизація на спортивні тренажери лінійним методом (термін експлуатації 5 років) (2500 : 5 : 12)	231	131	41,67
6.	Визнання доходу від безоплатного отримання спортивних тренажерів у сумі нарахованої амортизації	424	745	41,67
7.	Відвантажено супутні товари	361	702	5000,00
8.	Відображено ПДВ	702	641	833,33
9.	Списано на фінрезультат доходи від реалізації	702	791	4166,67
10.	Товар списано в реалізацію за балансовою вартістю	902	281	5000,00
11.	Списано собівартість супутніх товарів в порядку закриття дебетових оборотів	791	902	5000,00
12.	Отримано в касу неприбуткової організації дохід від продажу супутніх товарів	301	361	5000,00
13.	Перераховано готівку від реалізації з каси на розрахунковий рахунок	311	301	5000,00
14.	Оплачено оренду приміщень за поточний місяць	377	311	7500,00
15.	Отримано послуги щодо оренди адміністративного приміщення за поточний місяць	92	377	1500,00
16.	Отримано послуги щодо оренди спортзалу	231	377	6000,00
17.	Віднесено витрати оренди адміністративного приміщення на результати діяльності	791	92	1500,00
18.	Віднесено витрати оренди спортзалу на результати діяльності	791	231	6000,00
19.	Визнання доходу у сумі витрат на оренду спортзалу	482	719	6000,00
20.	Визнання доходу в сумі витрат на оренду адміністративного приміщення	481	719	1500,00
21.	Закуплено та отримано вимпели для переможців турніру	281	631	1000,00
22.	Оплачено рахунок продавця	631	311	1000,00
23.	Відображена роздача вимпелів переможцям турніру	231	281	1000,00
24.	Списана сума витрат на фінансові результати	791	231	1000,00
25.	Визнано дохід від списаних вимпелів	482	719	1000,00
26.	Списання доходів на фінансові результати:			
	від основної діяльності	719	791	8500,00
	від іншої звичайної діяльності	745	793	41,67
27.	Списана сума амортизації на фінансові результати	793	231	41,67

Задача 3. Вищому навчальному закладу (код ознаки неприбутковості 0014) надано державну підтримку згідно з законодавством коштами в сумі 50 тис. грн. Ці кошти витрачено за їх цільовим призначенням на придбання комп'ютерів у кількості 20 шт. Вартість комп'ютера - 2500 грн. (ПДВ - 416,67 грн.), термін використання - 6 років. Річна норма амортизації, що нараховується на комп'ютер, становить 416 грн. Комп'ютери будуть

використовуватися для навчання студентів. Для обліку витрат заклад використовує 9-й клас рахунків.

Відображення цільових надходжень у обліку навчального закладу

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
1.	Отримано на розрахунковий рахунок цільову державну допомогу	311	481	50000,00
2.	Оприбутковано комп'ютери	152	685	50000,00
3.	Перераховано кошти за придбаний комп'ютер	685	311	50000,00
4.	Списано суму використаних цільових коштів на доходи майбутніх періодів	481	69	50000,00
5.	Введено комп'ютер в експлуатацію	104	152	50000,00
6.	Нарахована амортизація на балансову вартість комп'ютерів у наступному звітному періоді	92	131	694,44
7.	Визнано дохід на суму амортизаційних витрат	69	745	694,44
8.	Списано суму адміністративних витрат у вигляді амортизаційних відрахувань на фінансовий результат	791	92	694,44
9.	Списано суму визнаного доходу від цільових надходжень на фінансовий результат	745	791	694,44

Задачі для самостійного рішення

Задача 1. Неприбуткова організація перерахувала з поточного на депозитний рахунок 10 000 грн. Згідно з депозитним договором з банком, неприбуткова організація одержує за депозитним вкладом 20 % 2000 грн.

Необхідно відобразити наведені операції в обліку.

Задача 2. Необхідно відобразити на рахунках операції власної діяльності неприбуткової організації, що займається виробництвом — видає літературу та періодичні видання, у наведеній табл.

№ пор.	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	Списано на виробництво папір для випуску літератури			10 000
2	Списано на витрати виробництва оплату послуг з друкування			5000
3	Відображено витрати з перевезення літератури			1000
4	Відображено витрати з оплати праці			8000
5	Оприбутковано продукцію			24 00

Задача 3. Необхідно відобразити на рахунках операції власної діяльності (соціальної реабілітації ветеранів Великої Вітчизняної війни) неприбуткової організації, що не пов'язана з виробництвом, у наведеній таблиці.

№ пор.	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	Нараховано заробітну плату працівникам	81	661	2000
2	Нараховано ЄСВ	82	651	640
3	Нараховано амортизацію основних засобів	83	131	50
4	Відображено заборгованість за телефонні розмови	84	685	40
5	Оплачено телефонні розмови	685	311	40
6	Нараховано допомогу ветеранам	84	685	100
7	Перераховано матеріальну допомогу	685	311	100
	Списано понесені за звітний період витрати на фінансовий результат:			
	— нараховану зарплату;	79	81	2000
	нарахування на заробітну плату;	79	82	740
	амортизацію;	79	83	50
	- оплату за телефонні розмови;	79	84	40
	- матеріальну допомогу ветеранам	79	84	100

ТЕСТИ:

- У неприбутковій організації отримано членські внески:
 - Д-т 311 К-т 48;
 - Д-т 311 К-т 361;
 - Д-т 301 К-т 48.
- Нарахована заробітна плата співробітникам неприбуткової організації:
 - Д-т 23 К-т 661;
 - Д-т 811 К-т 661;
 - Д-т 91 К-т 661;
 - Д-т 661 К-т 811.
- Відображено послуги зв'язку, надані неприбутковій організації:
 - Д-т 23 К-т 685;
 - Д-т 843 К-т 361;
 - Д-т 843 К-т 685;
 - Д-т 842 К-т 685.
- Відображено отримання цільового фінансування:
 - Д-т 311 К-т 719;
 - Д-т 311 К-т 703;
 - Д-т 301 К-т 484;
 - Д-т 311 К-т 484.
- Відображено надходження коштів на придбання основних засобів:
 - Д-т 311 К-т 719;
 - Д-т 685 К-т 311;
 - Д-т 311 К-т 484;
 - Д-т 15 К-т 484.

Заняття 7

Тема 08 - Особливості бухгалтерського обліку в деяких видах неприбуткових організацій

1. Бухгалтерський облік кредитних спілок
2. Облік у благодійних організаціях
3. Облік у громадських організаціях
4. Бухгалтерський облік в об'єднаннях співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) і ЖБК

Теоретична частина

Приклади відображення господарських операцій неприбуткових організацій на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 1. Член неприбуткової організації - кредитної спілки одержує позику під заставу в розмірі 10 000 грн. Згідно з експертною оцінкою заставу оцінено в 15 000 грн. За договором член кредитної спілки повертає позику у визначений строк. За користування позикою він сплачує 5%. Господарські операції будуть відображені на рахунках бухгалтерського обліку таким чином:

- 1 Одержана застава під майбутню позику Дт 06 - 15000
- 2 Видана позика члену кредитної спілки Дт 376 Кт 301 10000
- 3 Відображення повернення позики після закінчення терміну користування нею Дт 301 Кт 376 10000
- 4 Повернення застави члену кредитної спілки - Кт 06 15000
- 5 Відображення одержання доходу за користування позикою Дт 301 Кт 703 500

Задача 2. Громадянин вступив до кредитної спілки, сплативши членські внески в сумі 50 грн. Крім цього, громадянин вніс вклад у сумі 1000 грн. для одержання в майбутньому процентів. Проценти за вкладами він одержав у сумі 100 грн. Господарські операції прикладу 2 будуть відображені на рахунках бухгалтерського обліку таким чином:

- 1 Внесення членських внесків членом кредитної спілки Дт 301 Кт 41 50
- 2 Внесення вкладу членом кредитної спілки під майбутні проценти Дт 301 Кт 41 1000
- 3 Відображення суми процентів за вкладами Дт 952 Кт 301 100

Задача 3. Кредитна спілка "А" надає позику кредитній спілці "Б" у сумі 10000 грн. Після закінчення терміну надання позики підприємство "Б" повертає одержану суму, сплативши при цьому 1%. Господарські операції прикладу 3 будуть відображені на рахунках бухгалтерського обліку таким чином:

- У підприємства "А" (надання позики)
 - 1 Надана позика Дт 377 Кт 311 10000
- У підприємства "Б" (одержання позики)
 - 1 Одержання позики Дт 311 Кт 505 10000
- У підприємства "Б" (повернення позики)
 - 2 Повернення позики Дт 505 Кт 311 10000

3 Сплата процентів за користування позикою Дт 951 Кт 311 10

У підприємства "А" (одержання повернутої позики)

2 Одержання позики Дт 311 Кт 377 10000

3 Одержання процентів за користування позикою Дт 311 Кт 703 10

Задача 4. Державний інститут надає платні послуги - навчає студентів.

За надані послуги інститут одержав 100000 грн. Водночас інститут заборгував заробітну плату викладачам на суму 50000 грн. Заробітна плата викладачам повинна була виплачуватися із загального фонду кошторису. Після одержання коштів до спеціального фонду інститут виплатив викладачам заробітну плату у розмірі 10000 грн. За рахунок спеціального фонду викладачам було виплачено заробітну плату за надання платних послуг у розмірі 10000 грн. Крім цього, зі спеціального фонду були виплачені стипендії студентам у розмірі 5000 грн. Також інститут використав 25000 грн. на ремонт будівель інституту. Господарські операції прикладу 4 будуть відображені на рахунках бухгалтерського обліку таким чином:

1 Нарахування оплати праці за навчання студентів на платній основі Дт 364 711 100000

2 Надійшла плата за навчання Дт 313 Кт 364 100000

3 За рахунок бюджетних коштів нарахована заробітна плата викладачам Дт 801 Кт 661 50000

4 Спрямовані спеціальні кошти на погашення заборгованості Дт 711 Кт 715 10000

5 Нарахована заробітна плата викладачам за рахунок спеціального фонду Дт 811 Кт 661 10000

6 Нарахування ЄСВ на заробітну плату Дт 811 Кт 651 250

7 Утримання із заробітної плати на обов'язкове пенсійне страхування (1%, 2%) Дт 661 Кт 651 150

ПДФО Дт 661 Кт 641 3200

8 Перерахування до бюджету сум нарахування та утримань із заробітної плати Дт 651 Кт 311, 313 3600

9 Перерахування до бюджету сум ПДФО Дт 641 Кт 311, 313 3200

10 Зменшено бюджетні витрати Дт 811 Кт 801, 802 13200

11 Нараховано заробітну плату працівникам, зайнятим у наданні платних послуг Дт 811 Кт 661 10000

12 Нарахування ЄСВ заробітну плату Дт 811 Кт 651 250

13 Утримання із заробітної плати ЄСВ (1%, 2%) Дт 661 Кт 651 150

Задача 5. Неприбуткова організація одержала дохід у вигляді відсотків банку в розмірі 1000 грн. Крім цього, вона одержала безповоротну фінансову допомогу в розмірі 10 000 грн. З одержаної суми працівникам неприбуткової організації виплатили заробітну плату в розмірі 5000 грн., закупили канцелярські товари на суму 500 грн та здійснили передплату тижневика "Дебет-Кредит" на суму 350 грн. Господарські операції будуть відображені на рахунках бухгалтерського обліку таким чином:

1 Надійшла безповоротна фінансова допомога Дт 311 Кт 48 10000

2 Надійшли проценти банку Дт 311 Кт 719 1000

- 3 Нараховано заробітну плату працівникам Дт 92 Кт 661 5000
- 4 Нарахування на заробітну плату Дт 92 Кт 652 125
- 5 Утримання із заробітної плати Дт 92 Кт 821 75
- 6 Перераховано кошти постачальнику за канцелярські товари Дт 371 Кт 311 500
- 7 Оприбутковано канцелярські товари на склад Дт 22 Кт 371 500
- 8 Видано канцелярські товари працівникам для роботи Дт 92 Кт 22 500
- 9 Перераховано кошти за передплату тижневика "Дебет-Кредит" Дт 371 Кт 311 350
- 10 Відображено витрати майбутніх періодів Дт 39 Кт 371 350

Задачі для самостійного вирішення

1. Політична партія отримала членські внески – 50 000 грн. Протягом місяця нараховано заробітну плату – 20 000 грн., соціальне страхування – (визначити самостійно), оплачено комунальні послуги та послуги зв'язку на суму 500 грн., витрачено на друкування агітаційних листівок 5000 грн.

2. Неприбуткова організація (неплатник ПДВ) отримала цільову благодійну допомогу — 14 000 грн. Придбано персональний комп'ютер вартістю 12 000 грн. з ПДВ. Строк корисного використання — 6 років. Метод нарахування амортизації — прямолінійний. ПК введено в експлуатацію. Витрачено 1500 грн. на придбання МШП, які передані працівникам.

3. Неприбуткова організація неплатник ПДВ отримала цільову благодійну допомогу — 10 000 грн.; придбано копіювальне обладнання вартістю 7200 грн., введено в експлуатацію, строк використання 6 років, метод нарахування амортизації — прямолінійний. Також придбано папір на суму 1000 грн. В наступному місяці придбано канцтовари і передано працівникам на суму 400 грн., оплачено послуги сторонніх організацій на суму 1400 грн. Зробити бухгалтерські проведення за перший і другий місяць.

ТЕСТИ:

1. Членом кредитної спілки можуть бути:
 - а) фізичні особи;
 - б) фізичні та юридичні особи - резиденти України;
 - в) юридичні особи;
 - г) фізичні та юридичні особи - резиденти та нерезиденти України.
2. Кредитні спілки надають послуги переважно:
 - а) своїм клієнтам;
 - б) своїм членам;
 - в) усім бажаючим;
 - г) юридичним та фізичним особам.
3. До принципів організації діяльності кредитних спілок не належать:
 - а) добровільність;
 - б) рівноправність членів спілки;
 - в) самоврядування;
 - г) підпорядкованість діяльності місцевим органам влади.
4. Чисельність членів кредитної спілки має бути не меншою:
 - а) 10 осіб;

- б) 50 осіб;
 - в) 100 осіб;
 - г) 500 осіб.
5. Ознакою членства в кредитній спілці не є:
- а) спільне місце роботи чи навчання;
 - б) членство в одній професійній спілці, громадській чи релігійній організації;
 - в) проживання в одному населеному пункті;
 - г) майновий стан.
6. Членство в кредитній спілці настає з дня:
- а) написання заяви про членство в спілці;
 - б) сплати вступного внеску;
 - в) сплати обов'язкового пайового внеску;
 - г) прийняття рішення загальних зборів кредитної спілки.
7. До складу майна кредитної спілки не входять:
- а) вступні та обов'язкові пайові внески членів кредитної спілки;
 - б) доходи від придбаних кредитною спілкою державних цінних паперів;
 - в) грошові та інші майнові пожертвування, благодійні внески юридичних та фізичних осіб;
 - г) внески на депозитні рахунки.
8. До послуг, які надають кредитні спілки, не належать:
- а) надання кредитів;
 - б) прийняття платежів за комунальні послуги;
 - в) прийняття депозитних внесків;
 - г) залучення кредитів банків.
9. Кредитна спілка не має права самостійно визначати:
- а) розмір відсотків на пайові членські внески та депозитні внески;
 - б) відсотки за цінними паперами, придбаними кредитною спілкою;
 - в) тарифи на послуги, що надає кредитна спілка;
 - г) умови надання та строки повернення кредитів.
10. До внесків, які здійснюють члени кредитної спілки, не належать:
- а) вступний внесок;
 - б) обов'язковий внесок пайового типу;
 - в) страховий внесок;
 - г) цільовий внесок.
11. Кошти, що належать членам кредитної спілки, використовуються з метою:
- а) надання кредитів членам кредитної спілки;
 - б) придбання державних цінних паперів;
 - в) вкладення на депозити в банківських установах;
 - г) варіанти відповіді а), б) і в) правильні.
12. При вступі до кредитної спілки всі її члени сплачують:
- а) вступний, цільовий та обов'язковий пайовий внески;
 - б) вступний та обов'язковий пайовий внески;

- в) обов'язковий пайовий внесок;
- г) вступний, обов'язковий та додатковий пайовий внески.

13. Обов'язковий зворотний внесок, що вносить особа при вступі до кредитної спілки в розмірі, передбаченому статутом спілки, - це внесок:

- а) вступний;
- б) обов'язковий пайовий;
- в) додатковий пайовий;
- г) цільовий.

14. Обов'язковий незворотний внесок, який член спілки вносить одноразово в момент вступу до спілки у фіксованому розмірі, - це внесок:

- а) цільовий;
- б) обов'язковий пайовий;
- в) додатковий пайовий;
- г) вступний.

15. Пайовий капітал кредитної спілки формується за рахунок таких внесків членів кредитної спілки:

- а) вступних, цільових та обов'язкових пайових;
- б) вступних та обов'язкових пайових;
- в) обов'язкових та додаткових пайових;
- г) обов'язкових пайових.

16. У разі ліквідації кредитної спілки залишок додаткового капіталу та коштів резервного фонду:

- а) розподіляється порівну між усіма членами кредитної спілки;
- б) розподіляється між усіма членами кредитної спілки пропорційно до їх пайових внесків;
- в) зараховується до Державного бюджету України;
- г) розподіляється за рішенням загальних зборів кредитної спілки.

17. До продуктивних активів кредитної спілки не належать:

- а) кредити, надані членам кредитної спілки;
- б) фінансові інвестиції;
- в) кредити, надані кредитним спілкам;
- г) грошові кошти.

18. Співвідношення суми грошових коштів у касі та на поточних рахунках у банках до суми внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки до запитання характеризує норматив:

- а) короткострокової ліквідності;
- б) миттєвої ліквідності;
- в) платоспроможності;
- г) прибутковості.

19. Співвідношення ліквідних активів з початковим строком погашення до одного року до короткострокових зобов'язань із початковим строком погашення до одного року характеризує норматив:

- а) короткострокової ліквідності;
- б) миттєвої ліквідності;
- в) платоспроможності;

г) прибутковості.

20. Загальна сума залучених внесків членів кредитної спілки на депозитні рахунки та інших зобов'язань кредитної спілки, за якими нараховуються проценти, не має перевищувати суму:

- а) продуктивних активів;
- б) активів;
- в) регулятивного капіталу;
- г) пайових внесків.

21. Нерозподілений дохід, що залишається у розпорядженні кредитної спілки, розподіляється між її членами пропорційно до розміру внесків:

- а) обов'язкових пайових;
- б) обов'язкових та додаткових пайових;
- в) обов'язкових пайових та цільових;
- г) обов'язкових та додаткових пайових і депозитних.

22. Кредит, за яким станом на дату, визначену умовами кредитного договору, очікуваний платіж не надійшов повністю або надійшов частково, визначається як:

- а) безнадійний;
- б) прострочений;
- в) неповернений;
- г) проблемний.

23. Великий кредитний ризик - ризик, який виникає у випадку, якщо заборгованість за наданими кредитами одного члена кредитної спілки становить або перевищує суму капіталу кредитної спілки:

- а) 10%;
- б) 15%;
- в) 20%;
- г) 25 %.

24. Обсяг кредиту, наданого одному членові кредитної спілки, не може перевищувати суму капіталу кредитної спілки:

- а) 10%;
- б) 15%;
- в) 20%;
- г) 25%.

25. Загальна сума заборгованості за простроченими, неповерненими, безнадійними та пролонгованими кредитами кредитної спілки не має перевищувати суму регулятивного капіталу:

- а) 50%;
- б) 70%;
- в) 100%;
- г) 150%.

26. Зобов'язання кредитної спілки перед одним своїм членом не повинні перевищувати від загальних зобов'язань кредитної спілки:

- а) 5%;
- б) 10%;

- в) 15%;
- г) 20%.

27. Сума сформованого резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок не може перевищувати загальну суму заборгованості за кредитами:

- а) простроченими;
- б) неповерненими та безнадійними;
- в) безнадійними;
- г) простроченими, неповерненими та безнадійними.

28. Джерелами формування майна та коштів благодійних організацій є:

а) благодійні внески і пожертвування, що мають цільовий характер, надані фізичними та юридичними особами в грошовій та натуральній формах;

б) доходи від депозитних внесків і цінних паперів, надходження від підприємств, організацій, що перебувають у власності благодійної організації;

в) внески засновників та інших благодійників;

г) усі відповіді вірні.

29. Наведіть кореспонденцію рахунків відповідно до змісту господарської операції: списано суму адміністративних витрат на фінансових результат:

- а) Дт 23 Кт 791;
- б) Дт 791 Кт 92;
- в) Дт 791 Кт 91;
- г) Дт 48 Кт 92;
- д) Дт 92 Кт 791 .

30. Наведіть кореспонденцію рахунків відповідно до змісту господарської операції: отримано релігійною організацією ікону як дарунок:

- а) Дт 104 Кт 48;
- б) Дт 109 Кт 48;
- в) Дт 109 Кт 424;
- г) Дт 311 Кт 48;
- д) Дт 745 Кт 48.

31. Громадські організації інвалідів можуть здійснювати діяльність:

- а) виробничу;
- б) господарську;
- в) фінансову;
- г) усі відповіді вірні;

VIII. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни «Облік в невикробничій сфері» проводиться за наступними напрямками та формами (табл. 8.1).

Таблиця 8.1

Форми самостійної роботи студентів

Напрямки самостійної роботи студентів	Форми самостійної роботи студентів	Форми контролю
Самостійна робота у вигляді домашніх завдань, які студенти отримують під час аудиторних занять	1. Самостійне вивчення окремих питань та розділів курсу	- огляд літератури, - усне опитування
	2. Самостійне вивчення окремих нормативних документів	- конспект нормативного документу
	3. Виконання домашніх завдань по розв'язанню задач, які вирішувалися на практичних заняттях	- перевірка задач
Самостійна індивідуальна робота студентів	4. - Індивідуальні завдання для самостійного опрацювання - Творчі індивідуальні завдання для самостійної роботи	- реферат, - критичний огляд наукових публікацій

По - перше, самостійна робота студентів передбачає роботу, яка здійснюється для кращого засвоєння матеріалу під час аудиторних занять у вигляді **домашніх завдань**, які студенти отримують в аудиторії під час лекційних та практичних занять. Цей вид самостійної роботи проводиться у наступних формах:

- самостійне вивчення окремих питань або розділів курсу;
- підготовка до практичних занять – виконання домашнього завдання по розв'язанню задач або частини наскрізної задачі, які вирішувалися на практичних заняттях

По-друге, самостійна робота **за індивідуальними завданнями** з метою кращого засвоєння курсу, а також придбання навичок наукової та дослідницької роботи. Цей вид самостійної роботи проводиться у наступних формах:

- індивідуальні завдання для самостійного опрацювання;
- творчі індивідуальні завдання для самостійного опрацювання.

Завдання для самостійного вивчення окремих питань та розділів курсу «Облік в невиробничій сфері» представлено в табл. 8.2. Це питання, які потребують опрацювання окрім основної ще й додаткової літератури, фахової періодики.

Таблиця 8.2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність невиробничої сфери та класифікація її складових	3
	№ 1. Співвідношення термінів «невиробнича сфера» і «неприбуткові організації»	1
	№ 2. Перелік видів діяльності, що відносяться до сфери матеріального виробництва згідно КВЕД 2010 р.	1
	№ 3. Перелік видів діяльності, що відносяться до сфери нематеріального виробництва згідно КВЕД 2010 р.	1
2	Особливості страхової діяльності, що впливають на постановку	3

	обліку	
	№ 4. Види особистого, майнового страхування та страхування відповідальності	1
	№ 5. Види обов'язкового та добровільного страхування	0,5
	№ 6. Характеристика реквізитів договору страхування	0,5
	№ 7. Функції страхових посередників: страхових агентів, страхових та перестрахових брокерів.	0,5
	№ 8. Особливості оподаткування страхових організацій	0,5
3	Облік страхової діяльності	3
	№ 9. Особливості визнання доходів від страхової діяльності	0,5
	№ 10. Особливості формування страхових резервів	0,5
	№ 11. Принципи формування страхових резервів	0,5
	№ 12. Характеристика складових витрат страховика за економічним змістом	0,5
	№ 13. Характеристика аквізиційних, інкасаційних та ліквідаційних витрат на обслуговування процесу страхування і перестрахування.	0,5
	№ 14. Порядок визначення зароблених страхових платежів	0,5
4	Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства, що впливають на постановку обліку	4
	№ 15. Характеристика складових житлового та комунального господарства	0,5
	№ 16. Особливості державного регулювання тарифів на послуги підприємств ЖКГ	0,5
	№ 17. Особливості оподаткування підприємств ЖКГ	1
	№ 18. Порівняльний аналіз термінів «субсидія», «пільга», «дотація», «субвенція»	0,5
	№ 19. Особливості надання в оренду державного і комунального майна	0,5
	№ 20. Особливості прийняття на баланс і передачі з балансу житлового фонду	0,5
	№ 21. Особливості сплати дивідендів комунальними підприємствами	0,5
5	Облік у житлово-комунальному господарстві	3
	№ 22. Особливості нарахування та обліку амортизації (зносу) основних засобів на підприємствах ЖКГ	0,5
	№ 23. Відображення в обліку житлових організацій приватизованих мешканцями квартир	0,5
	№ 24. Специфічні статті витрат для підприємств теплового, водопровідно-каналізаційного господарства, підгалузі санітарної очистки міст	0,5
	№ 25. Облік розрахунків з квартиронаймачами	0,5
	№ 26. Класифікація цільового фінансування підприємств ЖКГ	0,5
	№ 27. Облік цільового фінансування капітальних вкладень на підприємствах ЖКГ	0,5
6.	Поняття та класифікація неприбуткових організацій	4
	№ 28. Особливості державної реєстрації неприбуткових організацій	1
	№ 29. Завдання бухобліку неприбуткових організацій	1
	№ 30. Класифікація об'єктів бухгалтерського обліку неприбуткових організацій	1
	№ 31. Характеристика елементів методу бухгалтерського обліку неприбуткових організацій	1

7.	Облік доходів і витрат у неприбуткових організаціях	4
	№ 32. Класифікація коштів неприбуткових організацій залежно від джерел утворення	1
	№ 33. Нецільове фінансування неприбуткових організацій	0,5
	№ 34. Сутність та класифікація пасивних доходів	0,5
	№ 35. Рахунки для обліку доходів неприбуткових організацій	1
	№ 36. Напрямки гуманітарної допомоги (благодійності та благодійної діяльності)	1
8.	Особливості бухгалтерського обліку в деяких видах неприбуткових організацій	4
	№ 37. Особливості оподаткування кредитної спілки	1
	№ 38. Оподаткування благодійних організацій	1
	№ 39. Особливості оподаткування громадських організацій	1
	№ 40. Особливості оподаткування об'єднань співвласників багатоквартирних будинків	1
	Індивідуальне науково-дослідне завдання	4
	Всього	32

До індивідуальної роботи по дисципліні «Облік в невиробничій сфері» відносяться індивідуальні науково-дослідні завдання, що мають за мету сформувати у студентів перші навички самостійних економічних досліджень. Вони є важливим етапом підготовки до виконання курсових робіт з економічних дисциплін та кваліфікаційної роботи. Індивідуальні завдання спрямовані на поглиблення засвоєння термінології, з'ясування проблемних аспектів облікової теорії та практики (ведення термінологічного словника, розробка класифікаційних схем, узагальнення сучасної фахової періодики за проблемними аспектами). Темі індивідуальних завдань конкретизують викладачі, які ведуть семінарські, практичні та лабораторні заняття.

За результатами ІНДЗ студенти представляють письмову роботу, яка виконується на аркушах паперу формату А4, які підшиваються в теку та підписуються студентом за загальновстановленою формою (назва навчального закладу, кафедри, тема роботи, ПІБ викладача, ПІБ студента, напрям підготовки та курс, на якому навчається студент, рік виконання роботи).

Обсяг роботи – 10-12 аркушів машинописного тексту, шрифт Times New Roman, інтервал – 1,5, розмір кегля - 14.

При написанні теоретичної частини роботи повинно бути використано не менше 10 літературних джерел з обов'язковим посиланням за змістом на список використаної літератури. Робота має бути побудована за такою структурою:

- Вступ (актуальність обраної теми);
- Основна частина (2-3 питання), де розкривається зміст відповідно до обраної теми;

- Висновки щодо проведених досліджень.
- Список використаних джерел

Орієнтовна тематика ІНДЗ включає:

- 1) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування побутового обслуговування населення;
- 2) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування в охороні здоров'я;
- 3) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування фізичної культури;
- 4) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування соціального забезпечення населення;
- 5) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування освіти;
- 6) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування культури та мистецтва;
- 7) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування фінансів;
- 8) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування науки і наукового обслуговування;
- 9) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування страхування і пенсійного забезпечення;
- 10) Особливості організації діяльності, обліку та оподаткування державного управління.

При підготовці робіт студентам рекомендується користуватись інформаційною пошуковою системою Гросбух, бібліотекою кафедри на електронних носіях, науковими виданнями факультету Обліку і фінансів КНТУ, а також фаховою періодикою – виданнями:

1. Бухгалтерський облік і аудит
2. Бухгалтерія (Бізнес).
3. Все про бухгалтерський облік.
4. Баланс
5. Податки та бухгалтерський облік.
6. Глав бух
7. Дебет + Кредит
8. Податки. Бухгалтерія. Бізнес.
9. Облік і фінанси АПК
10. Вісник податкової служби України.
11. Вісник бухгалтера і аудитора
12. Інші видання.

ІХ. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ

При викладанні дисципліни «Облік в невиробничій сфері» використовуються такі методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- 1) методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, колоквіуми, іспити, усне програмоване опитування;
- 2) методи письмового контролю: контрольні письмові роботи, письмові іспити, програмовані письмові роботи;

3) методи лабораторно-практичного контролю: контроль за допомогою комп'ютера (навчально-контрольні програми).

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль. **Поточний контроль** здійснюється протягом семестру з метою перевірки розуміння та засвоєння певного матеріалу, виробничих навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал тощо. Поточний контроль засвоєння знань студентами при викладанні дисципліни «Облік в невиробничій сфері» здійснюється за наступними методами:

- експрес-контроль;
- усне опитування;
- перевірка задач домашнього завдання;
- тестування за темами та окремими питаннями;
- презентація ІНДЗ.

Структуру змістових складових за об'єктами, формами навчання та форми контролю представлено в табл. 9.1.

Таблиця 9.1

Структура змістових модулів за формами навчання та форми контролю

Змістові складові	Елементи змістових складових за формами навчання					Проміжний тематичний контроль
	ЛК	СЗ	ПЗ	ЛР	СР	
Блок 1	Тема 1-5	-	ПЗ № 1-5	-	За формами передбаченими в робочій програмі	Контрольна робота №1
Блок 2	Тема 6-8	-	ПЗ № 6-8	-	За формами передбаченими в робочій програмі	Контрольна робота №2
Форма поточного контролю	експрес-контроль	-	- перевірка задач, - письмові контрольні роботи, - тестування за темами, - тестування за окремими питаннями.	-	Перевірка: - оглядів літератури, - домашнього завдання (задачі, вправи, розрахунки), - презентація рефератів.	х

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на окремих завершальних етапах. Підсумковий контроль при викладанні дисципліни «Облік в невиробничій сфері» проводиться у формі проміжного тематичного контролю.

Проміжний тематичний контроль передбачає оцінку засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточної успішності студентів. Завданням такого контролю є перевірка розуміння та засвоєння студентом певного матеріалу, вироблення навичок здійснення

певних облікових процедур та розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати та презентувати певний матеріал.

Оцінювання знань студентів при вивченні дисципліни «Облік в невиробничій сфері» здійснюється за 100 бальною шкалою, яка передбачає поточний та підсумковий контроль. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за окремими темами, подано в наступній таблиці.

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
10	10	10	10	15	15	15	15	

Критерії оцінки заліку:

- «зараховано» - студент має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.

- «незараховано» - студент має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

XI. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання - це засоби взаємопов'язаної діяльності викладача і студента, спрямованої на вирішення завдань навчання, виховання і розвитку.

Особливістю деяких методів навчання у вищих навчальних закладах є певна бінарність, тобто тотожність окремим формам організації навчального процесу. Це пояснюється багатофункціональністю педагогічних явищ та процесів. Так, лекція - це метод навчання і водночас форма організації навчання.

При викладанні дисципліни «Облік в невиробничій сфері» застосовуються такі методи навчання:

- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;

- методи контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності;

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Всі вони за джерелом знань поділяють на словесні, наочні, практичні.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж. При викладанні дисципліни «Облік в невиробничій сфері» застосовуються здебільшого лекції та пояснення.

Лекція як метод навчання має інформаційний характер, чіткий план. Структура лекції підпорядковується логіці предмета, вона не тільки стимулює конкретно-образне мислення, а й активізує логічне мислення студентів, послідовно з'ясовує всі пункти плану. Висунені в лекції ідеї викладаються з урахуванням рівня підготовки слухачів, усі поняття та терміни пояснюються, аргументуються, при цьому, протягом всієї лекції активізується увага студентів на проблемних питаннях за темою заняття тощо.

Пояснення - доказовий виклад матеріалу, пов'язаний з вивченням правил, природничо-математичних законів та явищ. При викладанні дисципліни «Облік в невиробничій сфері» метод пояснення застосовується як на лекціях, так і під час практичних занять, консультацій тощо.

Наочні методи навчання включають спостереження, ілюстрація, демонстрація. При викладанні дисципліни «Облік в невиробничій сфері» серед них застосовується ілюстрація - показ ілюстрованих посібників (плакатів, карт, малюнків на дошці, таблиць тощо).

Практичні методи навчання: вправи, лабораторні роботи, практичні роботи, графічні роботи, експеримент, виробнича (педагогічна) практика. Серед них для дисципліни «Облік в невиробничій сфері» застосовуються вправи.

Вправа - метод навчання, що полягає у повторенні певних дій, під час яких виробляють уміння та навички застосування набутих знань як у звичайних, так і незвичайних умовах. Вправи є усні, письмові, графічні, технічні. Розрізняють також тренувальні (за зразком, інструкцією) та творчі вправи (розв'язання евристичних та проблемних завдань). Вправи застосовують на практичних заняттях.

Активізація навчального процесу з дисципліни «Облік в невиробничій сфері» здійснюється в процесі викладання лекцій шляхом концентрування уваги студентів на новому матеріалі, а також на проблемних питаннях. У зв'язку з тим, що дана дисципліна базується на нормативних документах, в яких постійно відбуваються зміни, такі питання є практично у кожній темі. Крім того, у процесі обговорення теоретичних питань, які виносяться на кожне практичне заняття передбачається обмін думками і поглядами різних студентів з приводу тих чи інших дискусійних питань.

ХІІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003р. № 436-IV;

2. Державний класифікатор «Класифікація видів економічної діяльності (NACE, Rev. 1.1 – 2002) ДК 009:2005», затверджений наказом Держспоживстандарту України № 375 від 26 грудня 2005 р.;

3. Закон України "Про професійних творчих працівників та творчі спілки" від 7 жовтня 1997р № 554/97-ВР;

4. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992р. № 2801-ХІІ;

5. Закон України «Про ветеринарну медицину» від 25.06.1992 № 2498-ХІІ;

6. Закон України «Про кредитні спілки» від 20 грудня 2001р. № 2908-ІІІ;

7. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21 травня 1997р. № 280/97-ВР;

8. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09 квітня 1999р. № 586-ХІV;

9. Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29 червня 1995р. № 249/95-ВР;

10. Закон України «Про наукові парки» від 25 липня 2009р. № 1563-VІ;

11. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13 грудня 1991р. N 1977-ХІІ;

12. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09 липня 2003р. № 1057-IV;

13. Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2001р. № 2625-ІІІ;

14. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21 березня 1991р. № 875-ХІІ;

15. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992р. № 2456-ХІІ;

16. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 року № 1045-ХІV;

17. Закон України «Про професійно-технічну» освіту від 10.02.1998р. № 103/98-ВР;

18. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991р. № 987-ХІІ;

19. Закон України «Про систему центральних органів виконавчої влади» від 15.12.1999 № 1572/99;

20. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003р. № 966-IV;

21. Закон України «Про судоустрій і статус суддів « від 07 липня 2010р. № 2453-VІ;

22. Закон України від 1 грудня 1998 року № 281-ХІV «Про молодіжні та дитячі громадські організації»;

23. Закон України від 16 червня 1992 року № 2460-ХІІ «Про об'єднання громадян»;

24. Закон України від 2 грудня 1997 року N 671/97-ВР " Про торгово-промислові палати в Україні";
25. Закон України від 24 травня 2001 року N 2436-III "Про організації роботодавців";
26. Закон України «Про благодійництво та благодійні організації» від 16 вересня 1997р. № 531/97-ВР;
27. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року N 2664-III;
28. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001р. № 2628-III;
29. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13 травня 1999р. № 651-XIV;
30. Закон України «Про позашкільну освіту» від 22 червня 2000р. № 1841-III;
31. Закон України «Про споживчу кооперацію від 10 квітня 1992р. № 2265-XII;
32. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 № 2866-III;Закон України від 15 травня 2003р. № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців»;
- 33.Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 29 грудня 2000 р. № 356. — К., 2000.
34. Наказ Державної податкової адміністрації України від 31.01.2011 № 56 «Про затвердження форми та Порядку складання Податкового звіту про використання коштів неприбуткових установ та організацій»
35. Наказ Державної податкової адміністрації України від 24 січня 2011р. № 37 «Про затвердження Положення про Реєстр неприбуткових установ та організацій»;
36. Наказ Міністерства юстиції України від 8 липня 2011р. «Про затвердження Порядку підготовки та оформлення рішень щодо легалізації об'єднань громадян та інших громадських формувань»;
37. Наказ Міністерства юстиції України від 8 червня 1998 року N35/5 "Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації торгово-промислових палат";
- 38.План рахунків та інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 і зареєстровано Міністерством юстиції України 21 грудня 1999 р., № 892/4185.— К., 1999.
- 39.Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України, прийнятий Верховною Радою України 16 липня 1999 р. М 996-14 (зі змінами і доповненнями). — К., 1999.
40. Податковий кодекс України (стаття 157 розділу III) від 2 грудня 2010 року № 2755-VI);

41. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації благодійних організацій" від 30 березня 1998 р. N 382

42. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку надання спілці професійних творчих працівників статусу творчої спілки як суб'єкта творчої діяльності" від 1 червня 1998 р. № 762;

43. Постанова Кабінету Міністрів України "Про розміри і порядок справляння плати за державну реєстрацію благодійних організацій" від 30 березня 1998 р. N 383;

44. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 1998 р. N 356 "Про порядок справляння і розміри реєстраційного збору за державну реєстрацію торгово-промислових палат";

45. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. N 140 «Про затвердження Положення про порядок легалізації об'єднань громадян»;

46. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. N 143 «Про порядок справляння і розміри збору за реєстрацію об'єднань громадян».;

47. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. N 144 «Про порядок реєстрації символіки об'єднань громадян»;

48. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. N145 "Про порядок реєстрації філіалів, відділень, представництв та інших структурних осередків громадських (неурядових) організацій зарубіжних держав в Україні";

49. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 липня 1998 р. N 1017 "Питання державної реєстрації творчих спілок" із змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 16 березня 2000 року N 501.

50. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2002р. № 1521 «Про реалізацію Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», якою затверджені: «Порядок державної реєстрації об'єднань співвласників багатоквартирного будинку», «Порядок передачі житлового комплексу або його частини з балансу на баланс», «Порядок проведення розрахунків з членами об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, які мають перед ним заборгованість, за виконані ними роботи з утримання неподільного та загального майна об'єднання», «Порядок створення спеціальних фондів об'єднання співвласників багатоквартирного будинку».

51. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Положення про Державний реєстр фінансових установ» від 28 серпня 2003р. N 41;

52. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Положення про внесення інформації про кредитні спілки до Державного реєстру фінансових установ» від 22 червня 2004р. N 1099;

53. Форми реєстраційних карток затверджені Наказом Держкомпідприємництва України від 20.04.2007 № 54 "Про затвердження форм реєстраційних карток";

54. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року N 435-IV;

Допоміжна

1. Бухгалтерський облік у галузях економіки - Свідерський Є.І. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2004. — 233 с.
2. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навчальний посібник / Атамас П.Й. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 392 с.
3. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: Навч. посібник. — К.: Знання, 2004. — 541 с.
4. Даньків Й.Я. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посібник / Й.Я. Даньків, М.Р. Лучко, М.Я. Остап'юк. — К.: Знання, 2005. — 229 с.
5. Журавель Г.П., Крупка Я.Д., Палюх М.С., Гуцайлук Л.О., Фаріон Т.І. Бухгалтерський облік: особливості в галузях економіки: Навч. посіб. — Тернопіль: Екон. думка, 1999. — 449 с.
6. Захожай В.Б. Бухгалтерський облік у галузях економіки / В.Б. Захожай, М.Ф. Базась, М.М. Матюха, В.М. Базась. — К.: МАУП, 2005. — 968 с.
7. Кірсанова Ю.В. Бухгалтерський облік для неприбуткових організацій: Нові стандарти - нові можливості. - Київ: Центр інновацій та розвитку, 2000. - 116с.
8. Ластовецький В.О. Галузевий бухгалтерський облік: проблеми теорії і практики. — Чернівці: Прут, 2005. — 200 с.
9. Лень В.С. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посібник / В.С. Лень, В.В. Гливенко. — К.: Знання-Прес, 2005. — 491 с.
10. Малюга Н.М., Лебедзевич Я.В., Горецька Л.Л., Давидюк Т.В. Облік в галузях економічної діяльності: автотранспорт і будівництво: Навч. посіб. для студентів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит"/ За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 480 с.
11. Парфенцева Н. Міжнародні статистичні класифікації в Україні: впровадження і виконання: Навч. посібник/ Неля Олексіївна Парфенцева: Неля Парфенцева. — К.: Основи, 2000. - 351 с.
12. Хомин П.Я., Палюх М.С., Герасим П.М. Облік в акціонерних товариствах різних галузей: Навч. посіб. — Тернопіль: Екон. думка, 2000. — 380 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Комп'ютерні інформаційні системи Гросбух, Ліга-Закон – доступ: комп'ютерний клас кафедри бухгалтерського обліку (ауд. 561).
2. Демонстраційна версія комп'ютерної програми 1С: Бухгалтерія – доступ: комп'ютерний клас кафедри бухгалтерського обліку (ауд. 561).
3. Бібліотечний фонд КНТУ – доступ: Бібліотека КНТУ, читальні зали 1-3, абонементи 1-2.

4. Електронні ресурси наукової бібліотеки ім. Вернадського – доступ: бібліотека КНТУ.

5. Бібліотечний фонд кафедри бухгалтерського обліку на паперових носіях – комп'ютерні класи кафедр «Бухгалтерського обліку» та «Аудиту і оподаткування».

6. Бібліотечний фонд кафедри на електронних носіях – доступ: комп'ютерний клас кафедри бухгалтерського обліку (ауд. 561).

7. Мережа Internet – доступ: бібліотека КНТУ, комп'ютерний клас кафедри бухгалтерського обліку. Рекомендовані сайти:

Адреса	Зміст матеріалів
http://portal.rada.gov.ua/	Сервер Верховної Ради України
http://www.apu.com.ua/	Офіційний сайт Аудиторської палати України
www.buhgalteria.com.ua	Електронне видання газети «Бухгалтерія»
basa.tav.kharkov.ua	Електронне видання газети «Податки та бухгалтерський облік»
http://sts.gov.ua/	Офіційний сайт Державної податкової служби України
http://search.ligazakon.ua	База нормативно-правових актів, аналітика та консультація з ведення обліку
http://www.nbuv.gov.ua/portal/	Наукова періодика України. Доступ до повних текстів 1139 журналів та збірників наукових праць. Ресурс Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
http://www.nbuv.gov.ua/portal/nanu.html	Загальноакадемічний портал наукової періодики. Доступ до 83 журналів НАН України. Ресурс Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/	Електронні наукові фахові видання (24 назви). Ресурс Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
http://www.buhgalter.factor.ua/	Електронне видання журналу «Бухгалтер»
http://www.buhcomp.ru/htm/news/body.php	Електронне видання журналу «Бухгалтер и комп'ютер»
http://www.bnb.kiev.ua/	Електронне видання журналу «Бухгалтерія. Налоги. Бизнес»
http://www.visnuk.com.ua/	Електронне видання журналу «Вісник податкової служби»
http://www.vopreco.ru/	Електронне видання журналу «Вопросы экономики»
http://dtkt.com.ua/	Електронне видання журналу «Дебет-кредит»
http://sts.gov.ua	Податкове законодавство, узагальнюючі консультації, анонс подій
http://search.ligazakon.ua	База нормативно-правових актів, аналітика та консультація з ведення обліку
http://www.minjust.gov.ua	Нормативно законодавчі акти Міністерства юстиції України

http://www.kirstat.kr.ua	Нормативно правова база, статистична інформація, бланки звітної документації до органів статистики
http://www.minfin.gov.ua	Загальні засади організації бухгалтерського обліку, нормативно законодавчі акти з облік у державному секторі, підприємницької діяльності, міжнародні стандарти
http://www.bank.gov.ua	Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. періодичні видання НБУ
http://www.dkzr.gov.ua	Офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України
http://udfpfg.org.ua	Офіційний Інтернет сайт Українського державного фонду підтримки фермерських господарств
www.buhgalteria.com.ua	Бланки бухгалтерської та податкової звітності
www.balance.ua	Анонс нормативно-законодавчої бази, консультації, щодо ведення бухгалтерського та податкового обліку
dtkr.com.ua	Бухгалтерські бланки, консультації з постановки обліку, роз'яснення, щодо дотримання податкового законодавства
www.vobu.com.ua	нормативно законодавча база, бланки бухгалтерського обліку та фінансової звітності, консультації
kazna.ucoz.ua	Нормативно законодавча база, бланки бухгалтерського обліку та фінансової звітності, консультації з проблем обліку в бюджетних установах
http://www.ukravtodor.gov.ua	Нормативно-правові документи у галузі дорожнього господарства
www.buh-galter.info	Інформаційно-аналітичний портал про бухгалтерський облік в Україні. Статі по бухгалтерському та податковому обліку, довідкова інформація, нормативні документи.
http://www.nbu.gov.ua	Нормативні акти України, дисертаційні автореферати, науково електронна бібліотека
http://pro-u4ot.info	інформація з різних джерел, що стосуються бухгалтерського обліку, аудиту, економіки, фінансів.
www.komuna.lviv.ua	Консультації з ведення обліку